

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Domme

Taksationskommissionen

Natur- og Miljøklagenævnet

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet

Forslag

Dispensationer: sidst i filen med den nyeste til sidst

Sag nr. 400

Fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker i Lolland Kommune

Kendelse

Meddelt den 18. oktober 2017

Indledning

Natur- og Miljøklagenævnets¹ afgørelse af 13. oktober 2016 om erstatning i anledning af fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker i Lolland Kommune (NMK-520-00055) er påklaget til Taksationskommissionen af ejeren af ejendommen tilhørende lb.nr. 6, Lise Theil, og af ejerne af ejendommen tilhørende lb.nr. 29, Christina Dalsby Møller-Nielsen og Mads Møller-Nielsen.

Taksationskommissionen har den 20. september 2017 afholdt forhandlingsmøde og foretaget besigtigelse.

Ejer Lise Theil (lb.nr. 6) var mødt sammen med Kirsten Theil og Hans Jørgen Hansen.

Ejer Mads Møller-Nielsen (lb.nr. 29) var mødt.

For Miljøstyrelsen mødte Jørgen Heinemeier.

For Lolland Kommune mødte Trine Kristoffersen og Peter Leth Skude.

Endvidere deltog kommissionens vurderingskyndige konsulent, fhv. kontorchef, cand. polit. Erik Eriksen.

Sagens oplysninger

For en nærmere beskrivelse af sagens baggrund, herunder fredningens indhold, henvises til Fredningsnævnets afgørelser af 17. december 2014 (FS 25/13) og Natur- og Miljøklagenævnets afgørelser af 13. oktober 2017 (NMK-520-00055).

¹ Nu: Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse og de under sagen nedlagte påstande

Natur- og Miljøklagenævnet fastsatte erstatningen for ejendommen tilhørende lb.nr. 6 således:

Areal i alt	44,20 ha	
§ 3-areal	-3,05 ha	
Fredskovsareal	-0,33 ha	142.870 kr.
Eksisterende sti	640 m	<u>9.600 kr.</u>
Samlet erstatning:		<u>152.470 kr.</u>

Ejeren, Lise Theil, har for Taksationskommissionen nedlagt påstand om yderligere erstatning på 400.000 kr. som følge af fredningen af det areal, der var udlagt som graveområde i Region Sjællands forslag til Råstofplan 2012-2023, da § 34-forbuddet blev nedlagt. Ejeren har for Taksationskommissionen frafaldet de øvrige erstatningskrav, der var rejst overfor de tidligere instanser.

Ejeren har til støtte for sit erstatningskrav anført blandt andet, at ejeren stedse har haft en forventning om en i hvert fald delvis anvendelse af ejendommens areal til egentlig udgravningsformål. Denne forventning blev væsentligt bestyrket ved råstofudvalgets behandling af sagen, og det har været helt afgørende for ejeren, at Natur- og Miljøklagenævnet – uanset det nedlagte § 34-forbud – i en efterfølgende klagesag opretholdt råstofplanen. Derudover har ejeren henvist til Fredningsnævnets begrundelse for erstatningspligten. Ejeren har nedsat erstatningskravet, der oprindeligt var på kr. 4.600.000, da beregningen af kravet er forbundet med store vanskeligheder. Under disse omstændigheder har ejeren tilsluttet sig Fredningsnævnets bemærkninger herom og erklæret sig enig i den skønmæssige opgørelse af kravet til kr. 400.000 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet fastsatte erstatningen for ejendommen tilhørende lb.nr. 29 til mindsteerstatningen på 3.500 kr.

Ejerne, Christina Dalsby Møller-Nielsen og Mads Møller-Nielsen, har i klage af 18. oktober 2016 og under den mundtlige forhandling nedlagt påstand om erstatning på 650.000 kr. med henvisning til ejendommens værdiforringelse. Ejerne har til støtte herfor anført, at ejernes planer med det fredede areal, der omfattede etablering af sø og beplantning, ikke længere kan lade sig gøre.

Miljøstyrelsen har i brev af 10. juli 2017 og under den mundtlige forhandling påstået Natur- og Miljøklagenævnets erstatningsfastsættelse stadfæstet. Til støtte herfor har Miljøstyrelsen vedrørende lb.nr. 6 henvist til de for Natur- og Miljøklagenævnet fremsatte bemærkninger. Vedrørende lb.nr. 29 har Miljøstyrelsen anført, at den berørte del af ejendommen alene omfattes af helt sædvanlige status quo-fredningsbestemmelser, som efter fast praksis alene erstattes med grundtaksten. Der er efter Miljøstyrelsens opfattelse intet i fredningsbestemmelserne eller i det i klagen anførte, som kan begrunde en fravigelse af denne praksis.

Lolland Kommune har i e-mail af 11. juli 2017 og under den mundtlige forhandling anbefalet, at Taksationskommissionen følger Fredningsnævnets afgørelse.

Taksationskommissionens bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, fastsættes der erstatning til ejere af rettigheder over en fredet ejendom for det tab, som fredningen påfører dem. Der ydes således fuld erstatning for nedgangen i ejendommens handelsværdi.

Lb.nr. 6

Sagen har for Taksationskommissionen alene drejet sig om, hvorvidt ejeren har krav på erstatning som følge af fredningen af det areal, der var udlagt som graveområde i Region Sjællands forslag til Råstofplan 2012-2023, da § 34-forbuddet blev nedlagt den 2. november 2012.

Ejerens samlede ejendom er på 62 ha, og den offentlige ejendomsvurdering er 10.700.000 kr. Taksationskommissionen finder, at den nedgang i handelsværdien, som nedlæggelsen af § 34-forbuddet den 2. november 2012 eventuelt måtte have medført, ligger indenfor den skønssusikkerhed, der er knyttet til ejendommens samlede handelsværdi ved salg i fri handel. Taksationskommissionen har herved lagt vægt på, at Region Sjællands Råstofplan 2012-2023 på daværende tidspunkt ikke var endeligt vedtaget.

Med denne begrundelse stadfæster Taksationskommissionen Natur- og Miljøklagenævnets erstatningsafgørelse vedrørende lb.nr. 6.

Lb.nr. 29

Taksationskommissionen finder, at ejerne Christina Dalsby Møller-Nielsen og Mads Møller-Nielsen er klageberettigede, selvom Christina Dalsby og Mads Møller-Nielsen ikke påklagede fredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålet til Natur- og Miljøklagenævnet, idet Natur- og Miljøklagenævnet nedsatte erstatningen til Christina Dalsby og Mads Møller-Nielsen fra 3.600 kr. til 3.500 kr., jf. herved naturbeskyttelseslovens § 45, stk. 2, nr. 1.

Ejendommen er beliggende i landzone, og Taksationskommissionen finder, at den gennemførte status quo-fredning ikke medfører sådanne yderligere begrænsninger eller indskrænkninger i ejerens anvendelsesmuligheder, at det fører til en nedgang i ejendommens handelsværdi.

Med denne begrundelse stadfæster Taksationskommissionen Natur- og Miljøklagenævnets erstatningsafgørelse vedrørende lb.nr. 29.

Herefter bestemmes:

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 13. oktober 2017 stadfæstes.

Alex Puggaard

Susanne Palsig

Allan Bechsgaard

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

**Natur- og Miljøklagenævnets
afgørelse af 13. oktober 2016
om fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker i
Lolland Kommune
(NMK-520-00055)**

Indledning

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster har den 17. december 2014 truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker i Lolland Kommune og ved særskilt afgørelse af 17. december 2014 tilkendt erstatninger på i alt 1.725.438 kr.

Det fremgår af fredningsforslaget, at fredningsområdet er et kuperet og varieret istidslandskab, som omfatter flere store mosefyldte dødishuler omgivet af stejle skrænter. Området er visse steder præget af råstofgravning, og netop Region Sjællands forslag til råstofplan for området foranledigede Lolland Kommune til at nedlægge et forbud efter naturbeskyttelseslovens § 34, stk. 1, den 2. november 2012. På den baggrund rejste Danmarks Naturfredningsforening og Lolland Kommune i fællesskab fredningsforslag af 11. juli 2013. Regionsrådet vedtog råstofplanen den 13. december 2012, og denne afgørelse blev opretholdt af Natur- og Miljøklagenævnet ved afgørelse af 31. oktober 2013.

Fredningen omfatter ca. 379 ha vest for to eksisterende fredninger: Fredning af Ravnsby Bakker ved kendelse af 20. november 1974 og fredning af areal mellem Birket og Kragenæs ved afgørelse af 24. april 2003.

Det er fredningens formål, at sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende åbent landskab afbrudt af søer, moser, småskove, levende hegn og vejtræer i sammenhæng med de tilstødende fredede områder. Væsentligt er det også at sikre de lange kig ud over landskabet fra bakketoppe og højtliggende partier, at sikre de geologiske interesser, herunder tunneldal, kamebakke, dødishuller mv., at sikre kulturarven i området, herunder oldtidens, middelalderens og nyere tids værdier, at beskytte og forbedre områdets naturmæssige værdier, at sikre områdets rekreative værdier, herunder offentlighedens adgang til området, at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

Langt størstedelen af fredningsområdet ejes af 44 private lodsejere. Lolland Kommune, Naturstyrelsen og Birket Menighedsråd ejer tilsammen 3,69 ha.

Natur- og Miljøklagenævnet skal prøve fredningen i dens helhed på grund af erstatningens størrelse, jf. naturbeskyttelseslovens § 42.

Endvidere er fredningsnævnets afgørelser om både fredning og erstatning påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af 7 private lodsejere, Lolland Kommune samt Naturstyrelsen.

Baggrunden for fredningsforslaget

I fredningsforslaget er anført følgende:

”Ravnsby Bakker, De lollandske Alper, er et kuperet og varieret landskab på Lollands nordkyst ud mod Smålandsfarvandet. Det er et landskab, der fortæller om menneskers rige muligheder for at overleve, men også om istidens rokeren rundt med Danmarks fundament, så vi i dag kan nyde det oplevelsesrige landskab, som sine steder er voldsomt præget af råstofgravning. Området udgør et af Lollands mest afvekslende og indholdsrige landskaber. I forhold til det øvrige Lolland er landskabet her meget kuperet og omfatter flere store mosefyldte dødishuller omgivet af stejle skrænter. Dødishullerne og lavtliggende smeltevandsflader danner tilsammen en dyb, og i landskabelig henseende meget varieret, værdifuld dal, som går fra kysten og langt ind i landet.

I en meget lang årrække har der været gravet grus ved Birket nord for Lindet-området. Mere end 35 ha er igennem årene blevet udgravet. Det har medført, at landskabets karaktertræk og geologiske indhold uopretteligt er blevet ødelagt.

Allerede i 1960'erne blev der taget initiativ til at imødegå trusler om råstofgravning i området. Det skete, da det daværende fredningsplanudvalg rejste fredningssag i 1965. Det resulterede i, at fredningsnævnet for Maribo Amt i 1968 og Overfredningsnævnet i 1974 gennemførte en omfattende landskabsfredning på ca. 392 ha for en del af Birket Sogn og Ravnsborg Banke med Ravnsborg Voldsted.

Senere opstod nye trusler, da det daværende Storstrøms Amt udlagde nye områder til graveområde og råstofinteresseområde. Danmarks Naturfredningsforening foreslog yderligere fredning af Ravnsby Bakker. Forslaget blev begrænset en smule, men der blev gennemført en supplerende fredning på 13 ha i 2003.

I foråret 2012 fremlagde Region Sjælland et forslag til en ny råstofplan, som lagde op til at en store del af Ravnsby Bakker vest for det allerede fredede område, skulle inddrages til hhv. interesseområde og graveområde for råstoffer. Med baggrund i de store landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske interesser nedlagde Lolland Kommune et § 34-forbud efter naturbeskyttelsesloven, jf. bilag 4, som forpligter kommunen til at rejse en fredningssag inden for et år efter at forbuddet er meddelt. Trods forbuddet vedtog Region Sjælland råstofplanen, som udlægger et nyt interesseområde for råstoffer på et par hundrede ha og et område på ca. 8 ha til egentligt graveområde. Det medfører, at der efter en gravetilladelse fra kommunen kan graves råstoffer i det udlagte graveområde.

Ønsket om at sikre områdets store fredningsværdier er således den direkte baggrund for, at der nu rejses en fredningssag for området. Fredningen skal medvirke til en varig beskyttelse af dette områdes landskabelige, geologiske, kulturhistoriske og naturmæssige værdier.

Det henstilles til lodsejere og lejere i området, at de undgår tilplantning med høje afgrøder, som vil hindre den frie udsigt over dødishullerne fra de omliggende veje.”

Beskrivelse af fredningsområdet

Af fredningsforslaget fremgår bl.a. følgende om fredningsområdet:

"Geologi

Landskabet ved Lindet og Ravensby Bakker ligner ikke resten af Lolland. Her ligger bl.a. Sildebjerg samt ikke mindst Bavnehøj, som er Lollands højeste bakketop. Det er et kuperet terræn dannet i den sidste istid og er karakteriseret ved dets markante dybe lavninger. Både gletsjere og smeltevand havde enorme kræfter, og når gletsjerne blev skubbet frem af ismasserne bagved, høvlede de ned i underlaget. Herefter trak de smeltevand jord og sten med sig, gravede render og formede overflader.

Fredningsområdet ligger i en tunneldal, der går fra Ravensby Bakker over Vesterborg til de tørlagte dele af Nakskov Fjord. Tunneldalen eksisterede allerede før istiderne satte ind for ca. 1,3 mio. år siden og er et resultat af uro i jordskorpen i den dybe del af den danske undergrund, som skabte en sænkning i skrivekridtfladen, der danner underlaget for istidslagene. Under den sidste istid blev dalen gjort bredere og dybere, fordi den smeltede is tog jord- og kalkflager med sig. Dalsystemet blev flere steder herefter fyldt op med smeltevandsaflejringer fra bortsmeltningen af hovedfremstødets ismasser i området.

I slutningen af istiden er isen på dette sted ikke smeltet jævnt væk. Store isblokke, der blev afskåret fra gletsjeren, blev dækket af et isolerende jordlag og smeltede derfor først hundreder af år senere. Da disse blokkes dødis endelig smeltede bort, efterlod de sig store dybe huller med stejle sider. De er i dag søer og moser såsom Lyngmose og Uglemose (og Møllelung uden for fredningsområdet). Disse dødishuller drænes alene via afstrømning til grundvandet, og har altså hverken til- eller fraløb. Ravensby Bakker er såkaldte "fal-ske bakker", idet de er dannet af en isaflejret højtliggende flade med huller efter de store klumper af dødis. Denne højtliggende flade benævnes også som en kamebakke. En kamebakke er dannet i en lavning ved fronten af eller foran en gletsjer, hvor grus og sand aflejres fra gletsjerens smeltevand, og den har ofte stejle sider og flad top.

Landskab

Overordnet set indgår Lindet-området i tunneldalsområdet mellem Smålandshavet og Nakskov, som udgør et sammenhængende landskabsstrøg. Ravensby Bakker, som Lindet-området er en del af, udgør med sine høje bakker og snævre dale et enestående landskab i Lolland Kommune, som ellers er kendetegnet af en ensartet moræneflade. I fredningsområdet ses et afvekslende samspil mellem naturgrundlaget, de mange kulturhistoriske strukturer og spor samt de rumlige og visuelle kvaliteter, som særlig tydeligt kan opleves her.

Lindet-området udgør et sammensat område og består af mange forskellige arealanvendelser, beplantningstyper og bygningstyper. De karaktergivende landskabselementer er først og fremmest bestemt af de efter Lollandske forhold store terrænforskelle, de mange skov- og søområder og de mange monumentale fortidsminder. Karaktergivende landskabselementer og strukturer er desuden det mønster, som gårde, husmands-udstyknings, levende hegn, vejtræer og veje tilsammen danner.

Fra de mange højtliggende bakketoppe og gravhøje i Lindet-området er der mulighed for at opleve værdifulde udsigter og visuelle sammenhænge. Nord for Lindet-området er der udsigt over det åbne og jævne landskab med dels Birket/Torrig landsby og Torrig Skov i baggrunden. Mod syd er der udsigt over St. og Ll. Lindet og de bagvedliggende store sammenhængende skvområder. Mod vest fortsætter det varierede skov- og bakkelandskab og mod øst er der udsigt til Ravensborg og over Smålandshavet.

Lindet Kirke, som sammen med gruppen af gravhøje og landskabets mange naturlige bakker gør landskabet oplevelsesrigt. Samspillet mellem naturgrundlag og de kulturgeografiske strukturer fremstår tydeligt og stort set uden forstyrrende landskabselementer og støj i selve fredningsområdet. Omkring dødishullerne ses en rand af træer og buske, der til dels forstærker de rumlige kvalitet, men som også lukker for indsigten til de lavtliggende åbne moseområder og dermed forringer oplevelsen af de markante dødishuller.

Uden for fredningsområdet fortsætter det sammenhængende tunneldalsområde. Omkring Birket ses et større råstofindvindingsområde, som grundlæggende har ændret landskabets tidligere karakter, så de tidligere bakker nu er erstattet af åbne grave. Området er tillige påvirket af, at der også ses og høres store køretøjer i og omkring råstofgraveområdet. Selve Lindet indgår i en naturlig sammenhæng med fredningsområdet, idet bebyggelsen er kendetegnet af en grøn afgrænsning af træer og buske ud mod fredningsområdet.

Natur

Engang var Ravnsby Bakker og landskabet mod vest, der strækker sig ind i landet helt til Nakskov, fyldt med søer, moser og vandhuller. For at kunne udnytte jorden landbrugsmæssigt optimalt blev der imidlertid drænet, fyldt op og udjævnet, ligesom mange andre steder i landet. I dag er der kun få vandhuller tilbage i forhold til tidligere, mens både større søer og moser er skrumpet ind og tilgroet som følge af dræning og udtørring, og mange af dem har kun en svag afglans af fordums naturrigdom. Dette gælder også for Uglemose og Lyngmose.

Begge moser er stærkt tilgroede, og Uglemose bærer desuden præg af tørvegravning, som indikerer at der har været højmose på stedet. Tilstanden af naturen i moserne er forholdsvis ukendt. Da man imidlertid ved, at Møllelung rummer flere sjældne arter, blandt andet kongebregne (*Osmunda regalis*), soldug (*Drosera rotundifolia*) og tråd-star (*Carex lasiocarpa*), er der grund til at tro, at disse arter enten er eller har været i Uglemose og Lyngmose.

Lolland Kommune har mulighed for, i samarbejde med lodsejere, at søge støtte og medfinansiere en række typer af naturplejeprojekter som rydning, hegning og græsning og lignende. Udgangspunktet vil være plejeplaner, der udarbejdes i tæt samarbejde med lodsejerne, og som sigter mod at forbedre eksisterende naturlokaliteter eller etablering af nye naturområder.

Natura2000-beskyttelse

Området, som foreslås fredet, ligger ud til Smålandsfarvandet nord for Lolland, som er udpeget som EF-habitatområde, EF-fuglebeskyttelsesområde og Ramsarområde.

En fredning vurderes at være neutral i forhold til udpegningsgrundlaget for beskyttelsen af Smålandsfarvandet.

Kulturarv

Egnen med Ravnsby Bakker udgør et sammenhængende kulturhistorisk område, der rummer en stor koncentration af velbevarede kulturminde fra både oldtiden, middelalderen og fra landboreformernes tid.

Birket Sogn er et af de lollandske sogne der rummer flest registrerede oldtidsminder. I hele sognet er der i dag ca. 66 fredede fortidsminder, og den store koncentration vidner om, at området har været et godt sted at bosætte sig i oldtiden. Her gav nærheden til vandet mulighed for fiskeri, jagt og transport, og det var let at holde øje med eventuelle fjender fra vandsiden fra de højtliggende bakkedrag længere inde i landet. Sam-

tidig var der gode besejlingsforhold i læ af øerne Fejø og Femø, og varierede jordbundsforhold samt kær-, mose- og søområder betød godt agerbrug og rige græsningsmuligheder for husdyr i de fugtige lavninger.

Lindet-området var beboet allerede i jægerstenalderen (12.500-3.900 f.Kr.), hvilket mange fund fra tørvegravningen i moser under 2. verdenskrig bekræfter. Dengang lå området langt inde på et større fastland, men efterhånden rykkede kysten tættere på, og mange bopladser lå derfor, hvor der i dag er hav.

I bondestenalderen (3.900-1700 f.Kr.) var kysten rykket tættere på Lindet-området, og her, som i mange andre kystnære områder i hele landet, findes gravmonumenter fra perioden i form af dysser, jættestuer og stenkamre.

På de mange bakkedrag har der i denne del af Lolland været en stor mængde gravhøje i bronzealderen (1.700-500 f.Kr.). Ti gravhøje ligger således stadig ved Lindet. I hele Danmark har sliddet på disse bronzealderlandskaber, som Lindet-området repræsenterer, været stort. Først har landbrugets jordbearbejdning betydet nedpløjning af mange høje, og senere har grusgravningen gjort indhug i gravhøjene, så mange er forsvundet, men fordums landskabsscenerier med høje på række langs højdedragene er fortsat et imponerende skue her. Hele området var sammen med det eksisterende fredede område på Ravnsnæs således et kulturhistorisk set vigtigt og tæt beboet område i bronzealderen.

Fra den ældste del af jernalderen (dvs.ca. 500-100 f. Kr.) er kun få fund registreret, herunder bl.a. et mosefund fra Uglemose, som omfatter nogle træhjelme. Hjelmenes form ligner de hjelme af metal, der blev brugt af bl.a. etruskerne.

I Lindet ved siden af kirken står Lollands næstældste klokkestabel fra omkring 1350 i svært egetømmer og beklædt med brædder. Til trods for det manglende kirketårn fremtræder kirken markant, idet den ligger højt i landskabet i udkanten af Lindet By. Der er teorier om, at klokketårnet har indgået som en del af det strategiske forsvarsværk i sammenhæng med Ravnsborg.

Som et særligt karaktertræk inden for fredningsområdet er de mange husmandsudstyknings, som er udbredte pga. godsernes tidligere efterspørgsel på arbejdskraft, men også pga. de vanskelige dyrkningsforhold i det kuperede terræn med mange vådområder. Husmandsudstyknings i Uglemose, der er udstykket fra Store Lindet landsby omkring 1790, udgør en kulturhistorisk værdifuld helhed med en velbevaret bebyggelsesstruktur.

Friluftsliv og adgang

Gennem området fører bl.a. Munkeruten, der formidler historien om kristendommens udbredelse fra syd mod nord og undervejs passerer Birket Kirke. Ruten involverer tyske og danske kommuner og fører videre op gennem Sjælland og videre til Sverige.

Området ligger kystnært tæt på Smålandsfarvandet, hvorfra der kan bades, fiskes eller vandres langs kysten. Der er adgang til Ravnsborg borgruinen og til gravhøjene Bavnehøj og Glentehøj.

Fredningsforslaget lægger op til, at de eksisterende stier i området ikke nedlægges. Hvis der skal anlægges yderligere stier i området, skal det som udgangspunkt ske efter aftale med lodsejeren."

Frednings- og planmæssige forhold

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område som foreslås fredet. Umiddelbart øst for fredningsområdet blev 392 ha fredet i 1974 med det primære formål at undgå indvinding af råstoffer for at sikre og bevare landskabet. I 2003 blev yderligere 13 ha fredet i et område nordøst for fredningsområdet, ligeledes for at beskytte området imod råstofgravning.

Hele fredningsområdet ligger i landzone, ligesom en del af området er beliggende indenfor kystnærhedszonen.

Tunneldalsområdet omkring Ravnsby Bakker er udpeget til Nationalt Geologisk Interesseområde, og der findes i området 10 fredede fortidsminder, som er nationale kulturhistoriske interesser.

I dele af fredningsområdet er der naturarealer, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og §§ 15-18, ligesom mindre dele er omfattet skovloven (fredskov).

Det fremgår af fredningsforslaget, at det foreslåede fredningsområde i Kommuneplan 2010-2022 for Lolland Kommune blandt andet er udpeget som større uforstyrret landskab, jordbrugsområde med særlige natur- og landskabsværdier, geologisk interesseområde, særligt lokalt naturområde, område med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsopland for vandværker og område, hvor skovtilplantning er uønsket.

Der er ikke vedtaget lokalplaner for fredningsområdet.

Region Sjælland vedtog den 13. december 2012 Råstofplan for Region Sjælland 2012-2023. Planen udlagde stort set hele det område, som foreslås fredet, til nyt interesseområde for råstofgravning. Desuden udlagde regionen ca. 8,2 ha i det centrale fredningsområde til nyt graveområde. Lolland Kommune nedlagde forinden, den 2. november 2012, et § 34-forbud efter naturbeskyttelsesloven, som medfører, at der skal rejses en fredningssag inden for et år efter at forbuddet er meddelt. Arealet omfattet af forbuddet var identisk med de udpegede områder i Region Sjællands råstofplan.

Vedtagelsen af råstofplanen blev påklaget af både Danmarks Naturfredningsforening og Lolland Kommune til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet opretholdt ved afgørelse af 31. oktober 2013 regionens råstofplan.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster har den 17. december 2014 truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af Lindet-området ved Ravnsby Bakker i Lolland Kommune i overensstemmelse med den foreslåede fredning med nogle få, mindre ændringer.

Fredningsnævnet fandt, at området har væsentlige landskabelige, kulturhistoriske og naturvidenskabelige værdier, og at fredningsforslagets formål er omfattet af de hensyn, der er opregnet i naturbeskyttelseslovens § 1, for hele det område, der var foreslået fredet.

Fredningsnævnet besluttede, at der skulle gennemføres fredning af hele det foreslåede fredningsområde, herunder de områder, som i Region Sjællands råstofplan for 2012-2023 er udlagt til råstofgraveområde. Fredningsnævnet har opvejet de samfundsmæssige hensyn til råstofforsyningen over for naturbeskyttelse og bevarelse af landskabelige værdier. Fredningsnævnet har lagt vægt på, at rå-

stofgraveområdet, som kun er på ca. 8 ha, ligger centralt placeret i det større sammenhængende naturområde, som fredningsnævnet anser for fredningsværdigt. Den omstændighed, at en del af området indgår i regionens råstofplan, eller at fredningen kan medføre mulige ret betydelige økonomiske krav, kunne ikke føre til andet resultat.

På baggrund af forslag fra lb.nr. 27, har fredningsnævnet taget til følge, at ejendommen matr. nr. 11b Ll. Lindet by, Birket, som anbefalet af rekvirenterne, i det hele angives med havesignatur.

Fredningsnævnet har vedtaget fredningsforslagets fredningsbestemmelser med de ændringer, der er foreslået og tiltrådt af rekvirenterne.

Fredningsnævnet har besluttet, at fredningens formål er som foreslået af sagsrejserne, jf. fredningsnævnets afgørelse.

Fredningen indeholder bestemmelser om forbud mod etablering af nye levende hegn, som er udsigtshæmmende fra offentlige veje og stier. Fredningsnævnet kan give tilladelse.

Der er tillige forbud mod, at arealerne anvendes til hjortefarme, strudsefarme o.lign., der kræver usædvanlig hegning.

Haver og dyrkede arealer kan anvendes som hidtil, og der må foretages sædvanlig omlægning.

Fredningen indeholder bestemmelser om forbud mod terrænændringer, herunder et forbud mod udnyttelse af forekomster i jorden, opfyldning, planering eller afgravning. Arkæologiske undersøgelser samt frilægning af rørlagte vandløb og genskabelse af vådområder kan finde sted efter fredningsnævnets forudgående tilladelse.

Der er forbud mod opførelse af ny bebyggelse, dog er drivhuse og skure i eksisterende haver tilladt. Til- og ombygning af eksisterende bygninger kræver tilladelse med hensyn til størrelse og udformning. Fredningen er ikke til hinder for de for jordbrugsdriften erhvervsmæssigt nødvendige bygninger og læskure til husdyr.

Fredningen indeholder et forbud mod etablering af faste konstruktioner og anlæg, ligesom der ikke må anlægges campingpladser, sportsanlæg, skydebaner, motorbaner eller etableres oplags- eller lossepladser. Fredningen er ikke til hinder for opstilling af sædvanlige landbrugshegn til kreaturer, heste og får.

Offentlighedens adgang er reguleret. For så vidt angår adgangs- og opholdsret i området henvises til de almindelige bestemmelser i gældende love.

Fredningsnævnet kan tillade, at nuværende traceer ændres med særlig samfundsmæssig begrundelse, hvis den samlede stiforbindelse opretholdes. Nye stier som trampespor eller 1 m brede slåede stier kan etableres efter aftale med lodsejer. Fredningen indeholder et forbud mod at nedlægge eksisterende, afmærkede stier.

Fredningen indeholder en række bestemmelser om arealernes pleje. Lolland Kommune skal inden for de første 5 år udarbejde en plejeplan, og herefter efter behov. Plejeplanen bør bl.a. sikre Uglemose

og Lyngmose en god naturtilstand ved lejlighedsvis rydning af dele af moserne, så der kan trænge lys ind. Plejeplanen skal tillige indeholde forslag til etablering af primitive publikumsfaciliteter.

Fredningsnævnet har ifølge bestemmelsen mulighed for at dispensere fra fredningen.

Klager og bemærkninger

Fredningsnævnets fredningsafgørelse er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af Naturstyrelsen, Lolland Kommune og en række private lodsejere.

Naturstyrelsen har påklaget fredningsafgørelsen og anført, at styrelsen ikke vil udtale sig imod fredningen som helhed, men om nærmere angivne forhold.

Naturstyrelsen er generelt enig i, at området rummer landskabelige, geologiske og naturmæssige kvaliteter. For så vidt angår det lille trekantede område, som er udlagt til råstofgraveområde og et areal syd for, ligger dette område uden for det område, der er registreret som bevaringsværdigt landskab og uden for det nationale geologiske interesseområde. Der er derfor ikke de samme nationale interesser for at frede netop dette lille område.

Naturstyrelsen har derfor gjort gældende, at det areal af matr.nr. 1a og matr.nr. 7b Ll. Lindet By, Birket, som i råstofplanlægningen er udlagt til råstofgraveområde samt et mindre areal syd for, skal udtages af fredningen.

Naturstyrelsen har endvidere klaget over, at § 3 indeholder et forbud mod indvinding af råstoffer til eget brug. Naturstyrelsen finder, at fredningsbestemmelsens § 3 bør omformuleres, så hidtidig faktisk udnyttelse af råstoffer kan fortsætte i uændret omfang.

Lolland Kommune har påklaget fredningsafgørelsen ved brev af 19. december 2014. Lolland Kommune var sammen med Danmarks Naturfredningsforening medrejser af fredningssagen. Efterfølgende har Lolland Kommune ønsket at revidere omfanget af fredningen, således at fredningsområdet blev begrænset til det udlagte graveområde og den del af interesseområdet, hvor der realistisk kan ske grusgravning i fremtiden.

Lb.nr. 4, 12, 20, og 22a (Henrik Christensen, Jørgen Kofoed Thomsen, Arne Eigil Sørensen og Otto Danneskiold-Samsøe) har ved Patriotisk Selskab fremsendt en fælles klage over fredningsafgørelsen.

Klagerne har principalt påstået, at fredningsområdet er tilstrækkeligt beskyttet gennem den generelle lovgivning og derfor burde afvises. Klagerne har anført, at fredningsforslaget mangler en konkret begrundelse. Subsidiært burde fredningen hjemvises til fornyet behandling med påstand om konkretisering af formål om fredede forhold, idet klagerne har fundet, at de landskabelige, kulturelle og naturmæssige hensyn ikke er tilstrækkeligt unikke eller særlige til en fredning af området, hvorfor der er tale om misbrug af fredningsinstrumentet for at undgå udpegninger til råstofindvindinger i området.

Det er yderligere i klagen gjort gældende, at en fredning af området vil medføre en begrænsning i driftsmulighederne, som vil hindre en naturlig udvikling af arealerne. Det er endvidere anført, at der gennem generationer har været udnyttet forekomster af grus m.v., uden at det har påvirket landskabet negativt. Klagerne har anført, at fredningens bestemmelser i §§ 4 og 5 ikke er proportionale, samt at bestemmelsen i § 6 om ændring af stiforløb og etablering af nye stier er en overtrædelse af

fredningsnævnets beføjelser. Endelig har klagerne gjort gældende, at det er uhensigtsmæssigt, at naturplejen er henlagt til kommunen og ikke til den enkelte lodsejer, som har et bedre kendskab til sin ejendom.

Lb.nr. 6 (Lise Theil) har i sin klage anført, at en fredning vil være dybt krænkende for den private ejendomsret, og at hun ikke ønsker sin ejendom fredet. Det er gjort gældende, at det er horribelt at frede så stort et område for at undgå råstofindvinding. Klager har anført, at området ikke er mere specielt end andre steder i landet, og at man med samme begrundelse kunne frede store dele af Danmark. Klager har anført, at hendes retssikkerhed er krænket, bl.a. fordi kommunen ifølge fredningsbestemmelserne vil få plejeretten til en del af hendes ejendom.

Klager har gjort gældende, at restriktionerne i en fredning vil begrænse kredsen af interesserede købere, der driver traditionelt landbrug. Det er endvidere anført, at en fredning vil forringe jagtmulighederne. Det er anført, at plejebestemmelsen, som omhandler klagers ejendom, ikke har været drøftet med hende, og at hun ikke ønsker, at der sker rydning af Uglemosen for at skabe lys. Klager ønsker heller ikke området ødelagt af trampestier, borde og bænke samt offentlighedens og hundelufteres adgang.

Bemærkninger:

Danmarks Naturfredningsforening har til klagerne bemærket, at det område, som Naturstyrelsen har foreslået udtaget af fredningen, ligger helt centralt i fredningsområdet, og at det samtidig i sin helhed ligger inden for et område, der har fjernvirkning på kirkeomgivelserne omkring Birket Kirke. Det er uheldigt, hvis området udgår, og foreningen vil på det kraftigste modsætte sig dette. Det bemærkes endvidere, at forbuddet i fredningens § 3 om udnyttelse af forekomster i jorden, herunder til eget brug, skal fastholdes.

Danmarks Naturfredningsforening har til Lolland Kommunes klage bemærket, at holdningsændringen hos kommunen viser, hvorfor fredning er et stærkere redskab til permanent sikring af natur- og landskabsværdier end planlægning er. Det er anført, at Danmarks Naturfredningsforening og Lolland Kommune i enighed stod bag fredningsforslaget, da fredningssagen blev rejst, og forudsætningerne for at rejse sagen har ikke efterfølgende ændret sig. Tværtimod har Lolland Kommune udarbejdet en landskabsanalyse, som bekræfter det oplagte i afgrænsningen af landskabsværdierne som fastlagt i fredningsforslaget.

Til de private lodsejeres klager har Danmarks Naturfredningsforening bemærket, at fredningen ikke er særlig byrdefuld i forhold til de fleste andre fredninger, og at man som udgangspunkt kan gøre, hvad man har kunnet hidtil, bortset fra grusgravning. Det er endvidere anført, at fredningsafgørelsen ikke lægger op til nye stier, og at der ikke kommer flere stier i området som følge af fredningen. Foreningen er ikke enig i, at fredningsredskabet er blevet misbrugt, idet de seneste års mange fredninger ligeledes har haft som sigte at beskytte værdifulde landskaber. Det er endvidere anført, at den nuværende naturpleje ikke er tilstrækkelig, idet dødshullerne er vokset til, og mange steder plantes med henblik på jagt.

Lolland Kommune har til klagerne bemærket, at kommunen ikke er enig med Naturstyrelsen i, at det udlagte graveområde og det mindre område syd herfor skal udgå af fredningen. Kommunen vurderer, at begge områder udgør et værdifuldt landskab, der indgår i det område, som kommunen ønsker

fredet. Kommunen anfører, at en råstofindvinding i området vil påvirke landskabet meget, herunder indsigten til Birket Kirke, ligesom området vil blive væsentligt påvirket af støj, støv og øget transport til og fra stedet. En landskabsanalyse, som kommunen har fået udarbejdet, viser, at området er værdifuldt landskab. Kommunen er enig med Naturstyrelsen i, at bestemmelsen i § 3, der forbyder indvinding af forekomster til eget brug, skal ændres, så hidtidig lovlig og faktisk udnyttelse af råstoffer til eget brug kan fortsætte for så vidt angår lb.nr. 12 og 26.

Til klagerne fra de private lodsejere har Lolland Kommune bemærket, at fredningen ikke påfører begrænsninger i forhold til den nuværende drift, idet arealerne kan anvendes som hidtil, og at der kan foretages sædvanlige landbrugsmæssige omlægninger, ligesom fredningsbestemmelserne ikke er til hinder for de for jordbrugsdriften erhvervsmæssigt nødvendige bygninger i tilknytning til eksisterende bygninger. Kommunen har endvidere anført, at kommunen ikke er enig i, at landskabet ikke er fredningsværdigt. Landskabet opfattes som særligt karakteristisk og oplevelsesrigt, idet det repræsenterer et samspil mellem natur- og kulturgrundlaget og en æstetisk landskabsoplevelse, og at det kan dokumenteres, at der ikke findes lignende landskaber. En fredning af Lindet-området er i god overensstemmelse med "Handlingsplan for fredning 2013", hvori fredning af større sammenhængende landskabsområder er et prioriteret hovedmål.

Naturstyrelsen har til klagerne bemærket, at fredningen ikke har bestemmelser, der regulerer jagten, og på ingen måde rummer begrænsninger for jagtudøvelsen. Bestemmelsen rummer ganske vist forbud mod opførelse af jagtthytter, men dette kræver under alle omstændigheder landzonetilladelse, hvilket man ikke har retskrav på. Styrelsen har endvidere bemærket, at der kan foretages sædvanlige jordbrugsmæssige omlægninger, idet der ikke er afgrødebestemmelser. Der er ingen fortabte udnyttelsesmuligheder, indskrænkning i dispositionsretten eller mistede tilskud. Endelig er det anført, at der ikke er nogen bestemmelse om anlæg af nye stier.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har deltaget Natur- og Miljøklagenævnets 10 medlemmer: Pernille Christensen (formand), Ole Pilgaard Andersen, Jeppe Brogård, Torben Hansen, Marianne Højgaard Pedersen, Peter Thyssen, Henrik Waaben, Iver Pedersen, Anne Marie Søe Nørgaard og Maria Temponeras.

Natur- og Miljøklagenævnet besigtigede den 18. maj 2016 fredningsområdet og holdt samme dag offentligt møde om sagen.

Et enigt Natur- og Miljøklagenævn fandt, at Lindet-området i Ravsnby Bakker er fredningsværdigt, og lagde vægt på, at området har væsentlige landskabelige, kulturhistoriske, geologiske og naturmæssige værdier, og at fredningens formål er omfattet af de hensyn, som skal varetages efter naturbeskyttelseslovens § 1.

Et flertal af nævnets medlemmer stemte for at fastholde fredningens afgrænsning som fastlagt af fredningsnævnet. Flertallet fandt, at den fastlagte afgrænsning af området udgør en sammenhængende helhed for fredningsområdet.

To af nævnets medlemmer (Anne Marie Søe Nørgaard og Ivar Pedersen) stemte for at ændre fredningens afgrænsning, således at kun et område svarende til det i Region Sjællands Råstofplan 2012-2023 udlagte råstofgrave- og interesseområder skulle fredes, da mindretallet fandt, at det øvrige område er tilstrækkeligt beskyttet af den generelle lovgivning.

I overensstemmelse med flertallet kan Natur- og Miljøklagenævnet tiltræde at frede området med den afgrænsning, som fredningsnævnet har fastlagt.

Et enigt nævn besluttede endvidere at ændre fredningsbestemmelsens § 3, så det tilføjes, at såfremt der hidtil regelmæssigt er indvundet råstoffer i begrænset omfang og alene til eget brug, kan dette fortsætte i uændret omfang, så længe gravningen ikke sker i dødishuller og i en afstand af 100 m fra dødishullernes ydre afgrænsning.

Nævnet udtaler, at den indvinding af råstoffer til eget brug, der foregik i fredningsområdet indtil nedlæggelsen af det midlertidige forbud efter naturbeskyttelseslovens § 34, var så begrænset, at hidtil regelmæssig indvinding til eget brug kan fortsætte uændret. Fredningsbestemmelserne er generelt ikke særlig restriktive i forhold til arealernes fortsatte anvendelse, og nævnet finder, at der også bør gælde en tilsvarende lempeligere bestemmelse for indvinding af råstoffer til eget brug.

Idet fredningsnævnets afgørelse af 17. december 2014 ophæves, fastsætter Natur- og Miljøklagenævnet følgende bestemmelser for det område, der er afgrænset som vist på det medfølgende fredningskort. Fredningen omfatter helt eller delvist de på vedhæftede matrikelfortegnelse anførte ejendomme.

§ 1 Formål

Det er fredningens formål,

- At sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende åbent landskab afbrudt af søer, moser, småskove, levende hegn og vejtræer i sammenhæng med de tilstødende fredede områder. Væsentligt er det også at sikre de lange kig ud over landskabet fra bakketoppe og højtliggende partier
- At sikre de geologiske interesser, herunder tunneldal, kamebakke, dødishuller mv.
- At sikre kulturarven i området, herunder oldtidens, middelalderens og nyere tids værdier
- At beskytte og forbedre områdets naturmæssige værdier
- At sikre områdets rekreative værdier, herunder offentlighedens adgang til området
- At medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

§ 2 Arealernes drift

Der må ikke etableres nye levende hegn som er udsigtshæmmende fra offentlige veje og stier. Ønsker om nye levende hegn skal forelægges fredningsnævnet til godkendelse, inden de etableres. Eksisterende læhegn kan vedligeholdes eller udskiftes.

Dyrkede arealer må anvendes som hidtil, og der kan foretages sædvanlige landbrugsmæssige omlægninger.

Arealerne må ikke anvendes til hjortefarme, strudsefarme o. lign., der kræver usædvanlig hegn, som hindrer vildtets frie passage i det åbne land.

Der er indenfor området en række naturlokaliteter omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Tilstanden af disse områder må, jf. naturbeskyttelsesloven, ikke ændres på nogen måde, f.eks. ved tilplantning. Der kan efter ansøgning til kommunen gives dispensation til naturforbedrende tiltag.

Haver kan, uanset ovennævnte bestemmelser, udnyttes som hidtil og herunder tilplantes eller omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.

§ 3 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden eller foretages opfyldning, planering eller afgravning af terrænet. Såfremt der hidtil regelmæssigt er indvundet råstoffer i begrænset omfang og alene til eget brug, kan dette dog fortsætte i uændret omfang, så længe gravningen ikke sker i dødishuller og i en afstand af 100 m fra dødishullernes ydre afgrænsning.

Fredningsnævnet kan godkende frilægning af rørlagte vandløb, genskabelse af vådområder ved op- og afdræning mv. samt anlæg af mindre søer. Fredningsnævnet kan herved uanset § 3, stk. 1, godkende, at der sker terrænændringer.

Arkæologiske undersøgelser kan gennemføres efter fredningsnævnets forudgående tilladelse, hvis arealerne genskabes efter undersøgelsen.

Fredningsnævnet kan godkende, at der sker terrænændringer som følge af naturgenopretning.

§ 4 Bebyggelse

Der må ikke opføres ny selvstændig bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter, transformerstationer, drivhuse og lignende. Drivhuse og skure i eksisterende haver er dog tilladt. Tilbygning til og udvendig ombygning af eksisterende bygninger kræver godkendelse af fredningsnævnet med hensyn til størrelse samt udformning inkl. materiale- og farvevalg.

Fredningen er ikke til hinder for de for jordbrugsdriften erhvervsmæssigt nødvendige bygninger samt de for landbrugsdriften nødvendige læskure til husdyr.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

Der må ikke etableres faste konstruktioner, indretninger og anlæg som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger. Belysning langs cykelstier er dog tilladt.

Uden for have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende.

Der må ikke anlægges campingpladser, sportsanlæg, skydebaner og motorbaner eller etableres oplags- eller lossepladser eller lignende.

Der må ikke opstilles udrangerede maskiner eller lignende.

Fredningen er ikke til hinder for opstilling af sædvanlige landbrugshegn til kreaturer, heste og får. Der må ikke opsættes skilte uden tilladelse fra plejemyndigheden. Dog kan informationstavler til formidling af fredningen opsættes på foranledning af plejemyndigheden.

§ 6 Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markers nuværende trace kan ændres, hvis der er særlige samfundsmæssige begrundelser, og hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet opretholdes. Der kan udlægges nye stier som trampespor eller slåede 1 meter brede stier gennem området efter aftale med lodsejeren.

På privatejede arealer har plejemyndigheden efter aftale med lodsejeren ret til at afmærke stiforløb samt til at opsætte kortborde i beskedent omfang.

Efter aftale med både lodsejer og Lolland Kommune kan der endvidere etableres en primitiv overnatningsplads i området.

§ 7 Naturpleje

Efter fredningens gennemførelse udarbejder plejemyndigheden, Lolland Kommune, en plejeplan inden for 5 år eller hurtigst muligt derefter og herefter efter behov.

Plejeplanen bør bl.a. sikre Uglemose og Lyngmose en god naturtilstand ved, at der fra tid til anden sker rydning af dele af moserne, så der kan trænge lys ned.

Plejeplanen kan også indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke og affaldskurve, samt opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Grundejere, forpagtere og Danmarks Naturfredningsforening skal gives ret til at udtale sig om forslag til plejeplan.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 820 af 21.juni 2013.

Når plejeplanen er vedtaget, har plejemyndigheden mulighed for - efter forudgående underretning til og uden udgift for ejerne - at udføre naturpleje på private udyrkede arealer til opfyldelse af fredningens formål.

§ 8 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentliggjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

På Natur- og Miljøklagenævnets vegne

Pia Vels Hansen
Fuldmægtig

Fortegnelse over ejendomme, der helt eller delvis er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 13. oktober 2016 om fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker i Lolland Kommune:

St. Lindet By, Birket:

Del af 8a, del af 8c, del af 8m, del af 9a, 11f, del af 12a, del af 14a, 14b, 14c, 32c, 32h, 32l, 32n, 32o, 32p, 32q

Ll. Lindet By, Birket:

Del af 7000b, del af 1a, 2b, del af 2d, del af 3a, 3e, del af 4c, 5b, del af 7b, 11a, 11b,

Birket By, Birket:

Del af 7000a, del af 7000d, del af 7000h, 7000k, del af 3a, 4g, 4a, del af 5a, 5c, 5d, 5e, 5l, 6a, 6e, 6f, 6h, 6k, 7b, 7c, 7d, 7f, 7g, 7h, 7i, del af 8a, 8b, del af 8l, 8m, 9b, 9c, 10c, 10d, 11n, 11z, 12b, 12i, 14c, 20a, 21a

Dalbygård, Birket:

7000a, 1a, 1g, del af 1h, 2b, 2f, 2g, 2n, 2o, 2p, 2q, 2r, 5b

Ravnsby By, Birket:

Del af 7000c, 15a

Hejringe By, Birket

Del af 7000a, del af 7000b, del af 7000d, 1p, 2d, 2e, del af 3a, 3b, del af 4a, 4b, del af 5a, 5c, 5e, del af 5f, del af 5h, 5i, 5k, 6p, del af 6t, 11i

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

**Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse
af 13. oktober 2016
om erstatning i anledning af fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker
i Lolland Kommune
(Sag nr. NMK-520-00055)**

Indledning

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster har den 17. december 2014 truffet afgørelse om erstatning i anledning af fredningen af Lindet-området ved Ravnsby Bakker i Lolland Kommune.

Fredningsområdet er ejet af 44 private lodsejere, Naturstyrelsen, Lolland Kommune samt Birket Menighedsråd. Fredningsnævnet har tilkendt fredningserstatninger på i alt 1.725.438 kr.

Sagen er på grund af erstatningens størrelse forelagt Natur- og Miljøklagenævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42. Fredningsnævnets afgørelse om erstatning er tillige påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af Naturstyrelsen og af flere private lodsejere.

Fredningsnævnets erstatningsafgørelse

Fredningsnævnet har fastsat fredningserstatninger i henhold til følgende takster:

Grundtakst i henhold til seneste praksis: 3.600 kr. pr. ha. Halv grundtakst, svarende til 1.800 kr. pr. ha., for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18 (fortidsminder). Ingen grundtakst for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (beskyttede naturtyper) og § 15 (strandbeskyttelse) eller undergivet fredskovspligt. Minimumserstatning på 3.600 kr., svarende til grundtaksten.

For mistet ret til grusgravning til eget forbrug 25.000 kr. til to af lodsejerne.

For mistet ret til grusgravning i udlagt råstofgraveområde 400.000 kr. til én lodsejer.

For eksisterende stier 15 kr. pr. løbende meter.

For offentligt ejede arealer er ikke ydet erstatning.

På den baggrund har fredningsnævnet fastsat følgende erstatninger:

Lb.nr. 1 (Claus Nielsen): 16.488 kr.
Lb.nr. 2 (Søren Worm): 3.600 kr.
Lb.nr. 3 (Mogens Peter Andersen): 4.752 kr.
Lb.nr. 4 (Henrik Christensen): 153.915 kr.
Lb.nr. 5 (Finn Beuse): 3.600 kr.
Lb.nr. 6 (Lise Theil): 553.852 kr.
Lb.nr. 7 (Christian Bjørn Andersen): 3.600 kr.
Lb.nr. 8 (Ole Brasch): 3.945 kr.
Lb.nr. 9 (Tine Boel Mikkelsen og Mads Boel Mikkelsen): 3.600 kr.
Lb.nr. 10 (Irene Anette Hunderup og Tommy Jørgensen): 3.600 kr.
Lb.nr. 11 (Kurt Tage Madsen): 3.600 kr.
Lb.nr. 12 (Jørgen Kofoed Thomsen): 108.828 kr.
Lb.nr. 13 (navnebeskyttet): 41.127 kr.
Lb.nr. 14 (Finn Pontoppidan): 3.600 kr.
Lb.nr. 15 (Lolland Kommune): Ingen erstatning
Lb.nr. 16 (Anni Henningsen og Ole Elnegaard): 53.334 kr.
Lb.nr. 17 (Libuse Møller): 6.246 kr.
Lb.nr. 18 (Skov- og Naturstyrelsen): Ingen erstatning
Lb.nr. 19 (Birket Menighedsråd): Ingen erstatning
Lb.nr. 20 (Arne Ejgil Sørensen): 143.748 kr.
Lb.nr. 21 (Boet efter Kathe Erna Zygmuntovits): 3.600 kr.
Lb.nr. 22a (Ravnsbygård A/S): 128.043 kr.
Lb.nr. 22b (Anni Henningsen og Ole Petersen): 3.600 kr.
Lb.nr. 23 (Allan Pedersen): 3.600 kr.
Lb.nr. 24 (Hanne Haug Frahm og Klaus Pedersen): 3.600 kr.
Lb.nr. 25 (Bärbel Heidi E. Jakobsen): 3.600 kr.
Lb.nr. 26 (Niels Peter Skov-Larsen): 92.521 kr.
Lb.nr. 27 (Deborah Anne Harrop og Erik Nordahl Hansen): 3.600 kr.
Lb.nr. 28 (Henrik Ingolf Trolle): 134.883 kr.
Lb.nr. 29 (Christina Dalsby og Mads Møller-Nielsen): 3.600 kr.
Lb.nr. 30 (Tina og Per Rasmussen): 3.960 kr.
Lb.nr. 31 (Irene Kerstin Hansen): 18.303 kr.
Lb.nr. 32 (Peter Eskild Jacobsen og Hanne Holst Jacobsen): 3.600 kr.
Lb.nr. 33 (Jannick Bill Andersen): 4.575 kr.
Lb.nr. 34 (Poul Børglum Knudsen): 3.600 kr.
Lb.nr. 35 (Ole H.C. Thaysen): 3.600 kr.
Lb.nr. 36 (Karin Iben Wrede): 6.372 kr.
Lb.nr. 37 (SMUS ApS): 3.600 kr.
Lb.nr. 38 (Jørgen Helge Paltoft): 3.600 kr.
Lb.nr. 39 (Jaroslaw Targonski og Nillie Legaard Møller): 5.554 kr.
Lb.nr. 40 (Ricky Rasmussen): 6.585 kr.
Lb.nr. 41 (Kurt Clæsøe Jørgensen): 23.472 kr.
Lb.nr. 42 (navnebeskyttet): 4.659 kr.
Lb.nr. 43 (Kazimierz Skierkowski): 3.600 kr.
Lb.nr. 44 (Pia Maj Jørgensen): 3.600 kr.
Lb.nr. 45 (Ulla Dalsby Møller): 92.844 kr.
Lb.nr. 46 (Lars Gundal Rasmussen): 3.600 kr.
Lb.nr. 47 (Mogens Erhard K-Frijs): Ingen erstatning
Lb.nr. 48 (Leif Erik Knudsen): 34.632 kr.
Lb.nr. 49 (Birgitte Hillerup, Ellen Charlotte Hillerup og Søren Hillerup): 3.600 kr.

Fredningsnævnet har herved fastsat erstatninger for i alt 1.725.438 kr.

Det nærmere grundlag for beregning af erstatningen til de enkelte lodsejere fremgår af fredningsnævnets afgørelse.

Fredningsnævnet har endvidere tilkendt godtgørelse for sagkyndig bistand, jf. naturbeskyttelseslovens § 47, på 33.418 kr.

Der er truffet afgørelse om fredningserstatninger afholdes med tre fjerdedele af de tilkendte erstatninger, og Lolland Kommune afholder en fjerdel af de tilkendte erstatninger, jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3, 1. pkt.

Klager og bemærkninger hertil

Fredningsnævnets afgørelse er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af Naturstyrelsen samt af 7 private lodsejere.

Naturstyrelsen har den 13. januar 2015 påklaget følgende forhold vedførende erstatning:

Styrelsen har gjort gældende, at der ikke skal udmåles erstatning for fredning af det udlagte graveområde, idet det nedlagte § 34-forbud fik retsvirkning inden den senere vedtagne råstofplan. Styrelsen har henvist til regionens bemærkninger i NMK-220-00062 og NMK-41-00185, hvoraf fremgår, at regionen vil lade en evt. vedtaget fredning af området indgå ved den efterfølgende revision af råstofplanen. Det er anført, at såfremt Natur- og Miljøklagenævnet alligevel skulle nå frem til, at der skal udmåles erstatning for forventningsværdi i forhold til graverettigheder, som helt tilsidesætter betydningen af § 34-forbuddet, skal erstatningen fastsættes til en langt lavere erstatning pr. ha, end den fredningsnævnet har skønnet. Styrelsen har gjort gældende, at ejendomme på Lolland er meget billige, og at behovet for sand og grus synes meget ringe i området, og har henvist til arealerne og handelspriserne ved Birket Grusgrav.

Naturstyrelsen har endvidere klaget over erstatningen vedrørende indvinding af råstoffer til eget brug i § 3 til Lb.nr. 12 og 26.

Lb.nr. 1, 4, 12, 20 og 45: Patriotisk Selskab v/juridisk konsulent Kirsten Dühr har den 19. december 2014 fremsendt en fælles klage over erstatningsafgørelsen på vegne af Claus Nielsen, Henrik Christensen, Jørgen Kofoed Thomsen, Arne Ejgil Sørensen og Ulla Møller og fremsat individuelle erstatningskrav.

Klager har gjort gældende, at de tilkendte erstatninger er for lave, og at de tilkendte erstatninger skal være i overensstemmelse med de separate erstatningsopgørelser af 27. november 2014, som er udarbejdet for hver af lodsejerne.

Det er overordnet gjort gældende, at erstatningen skal dække nedgangen i ejendommens handelsværdi, herlighedsværdi og de udnyttelsesmuligheder, der fortabes som følge af fredningen, herunder erstatning for mistet EU-tilskud. Der skal ydes erstatning for ulemper ved anlæg af sti, herunder forstyrrelse af privatlivets fred, samt for særligt byrdefulde bestemmelser bl.a. i form af restriktioner ved til- og ombygning. Klager har anført, at Danmarks Jægerforbund har vurderet, at fredningen vil medføre en væsentlig reduktion i den naturlige vildtbestand. Lejeniveauet på jagt vil som minimum blive halveret. Det er lagt til grund, at vildtet ikke tilpasser sig offentlighedens færdsel i området, og at vildtet forstyrres af nye stier og overnatningspladser i området.

Klager har gjort individuelle erstatningskrav gældende for tab af handelsværdi på 30.000 kr. pr. ha og forringelse af jagtværdi med et tab på 300 kr. pr. ha/p.a. med en kapitalisering over 10 år:

Lb.nr. 1, Claus Nielsen: Handelsværdi 137.400 kr. og forringelse af jagtværdi 13.750 kr., i alt 151.150 kr.

Lb.nr. 4, Henrik Christensen: Handelsværdi 1.254.000 kr. og forringelse af jagtværdi 139.000 kr. I alt 1.393.000 kr.

Lb.nr. 12, Jørgen Kofoed Thomsen: Handelsværdi 1.446.000 kr., tab som følge af fredningens indeholdte krav i § 3 (grusgravning til eget brug) 200.000 kr. og forringelse af jagtværdi på 200.000 kr. I alt 1.846.000 kr.

Lb.nr. 20, Arne Ejgil Sørensen: Handelsværdi 1.250.000 kr. og forringelse af jagtværdi 125.000 kr., i alt 1.375.000 kr.

Herudover er der ved supplerende erstatningsopgørelse fremsat krav på erstatning for forventningsværdi for mistet råstofindvinding i graveområde. Lb.nr. 20 ejer ca. 7 ha af det udlagte graveområde. Erstatningskravet er på 21.600.000 kr., og fremkommer på baggrund af en hektar-pris på 7.200.000 kr. og et skønnet reelt udgravningsareal på 3 ha.

Det samlede krav for lb.nr. 20 er herefter beregnet til 22.975.000 kr.

Lb.nr. 45, Ulla Møller: Tab af handelsværdi 773.000 kr. og forringelse af jagtværdi 85.000 kr., i alt 858.000 kr.

Lb.nr. 22a, Otto Danneskiold-Samsøe: Advodan v/advokat Anders Brøndtved har den 15. januar 2015 klaget over erstatningsfastsættelsen.

Det fremgår af klagen fra advokaten, at fredningsnævnet ikke har behandlet erstatningsopgørelsen fremsendt til fredningsnævnet af 11. december 2014. Klager agter at indhente en vurdering for værdiforringelse på ejendommen.

Klager har fremsat et erstatningskrav på 63.988.690 kr., idet klager er af den opfattelse, at lodsejeren har haft en berettiget forventning om at kunne grave grus på ejendommen og dermed er erstatningsberettiget for den tabte indtjening.

Klager har anført, at ejendommen i Region Sjællands forslag til råstofplan oprindeligt var udlagt som graveområde. Regionen ændrede senere sit forslag til at udlægge ejendommen som interesseområde. Det er gjort gældende, at ændringen fra graveområde til interesseområde er sket som følge af påvirkning af Lolland Kommunes sagsbehandling og fredningsforslaget. Det fremgår, at lodsejeren i forbindelse med forslaget til udlægning af graveområde havde søgt om gravetilladelse, men ikke fået ansøgningen behandlet før fredningsforslaget.

Klager har indhentet priser for grus og på det grundlag beregnet en gennemsnitspris på 341,72 kr. pr. m³, og det er anført, at der i gennemsnit er mellem 19 og 24 meter grustykkelse på ejendommen. Ifølge klagers opgørelse vil det give en omsætning på mellem 2.266.341.589,00 kr. og

2.878.866.342,00 kr. Ved sammenligning med regnskabstallene for Birket Grusgrav har lodsejer beregnet en mistet omsætning på 63.988.690,00 kr. ved anvendelse af en overskudsgrad på 2,78%.

Lb.nr. 6, Lise Theil:

Lise Theil har den 21. januar 2015 klaget over erstatningsafgørelsen. Klager har gjort gældende, at de begrænsninger, der pålægges arealerne ved en fredning, vil medføre en værdiforringelse af ejendommen, og at erstatningstaksterne er urealistisk lave i forhold til de restriktioner, der pålægges arealerne og de rettigheder, der tages fra hende som ejer.

Klager har gjort krav gældende for så vidt angår mistet indtægt fra råstofindvinding af de forekomster, der beviseligt findes på hendes ejendom. Klager har 1,08 ha udlagt graveområde og 14,1 ha udlagt interesseområde på sin ejendom. Klager har fastholdt sit erstatningskrav på 21.062.099 kr. som var fremsat til fredningsnævnet.

Tabet for 1,08 ha udlagt graveområde er opgjort til 4.600.000 kr. Ved opgørelsen er der taget udgangspunkt i, at der i boreprøver udført for Region Sjælland på arealet er fundet sandforekomster i gennemsnit i 20 meters tykkelse svarende til 200.000 kubikmeter pr. ha., hvoraf en del vurderes at ligge under grundvandsspejlet. Beregning pr. ha: De første 6 meter i dybden 60.000 kubikmeter á 50 kr., netto 3.000.000 kr. Under grundvandsspejl 14 meter i dybden 140.000 kubikmeter á 30 kr., netto 4.200.000 kr., i alt 7.200.000 kr. pr. ha.

Klager har anført, at det realistiske graveområde er 0,8 ha, hvilket giver mistede indtægter på råstofindvinding på 7.200.000 kr. x 0,8, i alt 5.760.000 kr. Herfra er trukket 1.152.000 kr. til efterbehandling m.v., således at tabet udgør 4.608.000 kr. for det udlagte graveområde.

Klager har anført, at hun i sin erstatningsberegning for graveinteresseområdet anvender en hektarpris på 1.100.000 kr. Tallet er fremkommet ved dokumenteret købstilbud for arealer i råstofinteresseområder i Roskilde og Lejre Kommuner (Gl. Lejre og Ledreborg Allé). Med de anførte 14,1 ha graveinteresseområde er tabet fastsat til 15.510.000 kr.

Klager har anført, at de seneste handler af landbrug er sket til en pris á ca. 350.000 kr./ha, og klager antager, at samtlige restriktioner ved fredningen medfører en reduktion af handelsprisen med 10%, dvs. med 35.000 kr. pr. ha. Tabet for handelsværdien af landbrug er anført til 897.400 kr.

Det er endvidere anført, at fredningen lægger yderligere restriktioner på ejendommens § 3-områder, og der kræves erstatning på 17.500 kr. pr. ha., i alt 53.375 kr. for yderligere restriktioner på 3,05 ha § 3-område.

Det samlede erstatningskrav lyder på 21.062.099 kr.

Bemærkninger:

Lb.nr. 6, Lise Theil har til Naturstyrelsens klage bemærket, at Naturstyrelsens beregninger for en ejendom, der blev handlet i 2003, ikke kan bruges til en sammenligning i 2015. Lise Theil har fastholdt, at hendes beregninger for erstatning er foretaget på baggrund af nutidens råstofpriser i lokalområdet.

Lolland Kommune har til klagen fra lb.nr. 22a bemærket, at det ikke er på grund af fredningssagen, at det foreslåede graveområde på ejendommen blev ændret til et interesseområde. Kommunen har henvist til Region Sjællands Hvidbog af 7. november 2012, hvoraf fremgår, at regionens beslutning skete på baggrund af høringssvar med angivelse af, at området ligger for tæt på boliger og på kirken, at kirkebygningen vil blive udsat for ødelæggende påvirkning fra grusgraven, samt vibrationer, rystelser, støv- og støjgener og tung trafik som en byrde i Lindet by.

Danmarks Naturfredningsforening har til klagerne bemærket, at der efter foreningens mening ikke er nogen berettiget forventning om erstatning for tabte råstofvindingsmuligheder, idet § 34-forbuddet var først i tid og først i ret.

Naturstyrelsen har til klagerne bemærket, at det er styrelsens opfattelse, at erstatningskrav baseret på planlægningsmæssig udpegning som råstofområde i det hele må afvises helt generelt, og særligt når der som her er nedlagt et § 34-forbud forud for planens vedtagelse. Der henvises endvidere til Lolland Kommunes bemærkninger om baggrunden for regionens udtagelse af graveområdet fra råstofplanen. Det er endvidere anført, at erstatningspåstandene for de udlagte arealer er ude af proportion med den fredningsmæssige gevinst ved at fastholde graveområdet, og selvom nedlæggelsen af § 34-forbuddet inden råstofplanens vedtagelse er først i tid og først i ret, finder styrelsen ikke, at der er tilstrækkeligt tungtvejende grunde til at afprøve dette for styrelsen økonomiske risikofyldte spørgsmål gennem en række instanser, hvorfor styrelsen primært ønsker graveområdet udtaget af fredningen.

For så vidt angår interesseområdet i råstofplanlægningen har styrelsen bemærket, at udpegningen heraf er af helt overordnet og foreløbig karakter og ikke udtryk for en endelig interesseafvejning. Det er Naturstyrelsens opfattelse, at de pågældende lodsejere ikke kan have en berettiget forventning om, at der kan graves råstoffer i området, hvorfor der ikke kan forventes erstatning.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse og bemærkninger

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde den 18. maj 2016, har deltaget alle 10 medlemmer af Natur- og Miljøklagenævnet: Pernille Christensen (formand), Ole Pilgaard Andersen, Jeppe Brogård, Torben Hansen, Marianne Højgaard Pedersen, Peter Thyssen, Henrik Waaben, Iver Pedersen, Anne Marie Søe Nørgaard og Maria Temponeras.

Tre af lodsejerne har gjort gældende, at de har en berettiget forventning om, at der kan ske råstofgravning på arealerne, og at fredningen berettiger lodsejerne til at modtage en meget høj erstatning.

Region Sjælland har i sin råstofplan 2012-2023 af 13. december 2012 udlagt råstofgraveområde og/eller interesseområde på de tre lodsejeres ejendomme. Råstofplanen var ikke vedtaget på det tidspunkt, hvor Lolland Kommune den 2. november 2012 nedlagde et forbud mod råstofgravning efter naturbeskyttelsesloven § 34, stk. 1.

Fredningsnævnet har lagt til grund, at råstofinteresseområder kun er foreløbige reservationer, som vurderes at være potentielle råstofgraveområder, og som først skal afklares ved en kortlægning. Der kan derfor ikke for de berørte lodsejere være en berettiget forventning om at kunne udnytte råstoffer i de udlagte råstofinteresseområder.

Fredningsnævnet har for så vidt angår arealer udlagt til råstofgraveområde lagt vægt på, at der allerede under forberedelsesprocessen til råstofplanen er blevet skabt en berettiget og konkretiseret for-

ventning om aktuelt at kunne udnytte råstoffer hos ejerne. Fredningsnævnet fandt ikke, at den omstændighed, at der var nedlagt forbud mod grusgravning i medfør af naturbeskyttelseslovens § 34, stk. 1, før råstofplanen blev vedtaget, kunne føre til et andet resultat.

Et enstemmigt Natur- og Miljøklagenævn udtaler:

Nævnet finder ikke, at lodsejerne på tidspunktet for nedlæggelsen af § 34-forbuddet den 2. november 2012 om gravning af råstoffer har haft en berettiget forventning om, at området udlægges til graveområde, og dermed til en fremtidig udnyttelse af råstofforekomsterne på det fredede område. Nævnet finder ikke, at der har været den fornødne aktualitet til stede, idet et udkast til en råstofplan i offentlig høring ikke i sig selv medfører, at der foreligger en berettiget forventningsværdi, der skal erstattes. Råstofplanen, som ikke giver et retskrav på råstofgravning, var endnu ikke vedtaget på dette tidspunkt, og der foreligger derfor intet konkret grundlag, som lodsejerne har kunnet indrette sig i tillid til. Den af fredningsnævnet fastsatte erstatning bortfalder derfor.

Nævnet udtaler videre, at udlægningen af råstof*interesse*områder i sig selv ikke medfører en berettiget og erstatningsretlig værnet forventning om, at der på et senere tidspunkt vil kunne udvindes råstoffer i området. Nævnet kan således tiltræde fredningsnævnets afgørelse og begrundelse.

Nævnet finder ikke, at der er grundlag for at tilkende erstatning til lb.nr. 12 og 26 for mistet ret til grusgravning til eget forbrug. Nævnet har ved samtidig afgørelse om fredning af Lindet-området ændret bestemmelsen i fredningens § 3, således at hidtil regelmæssig indvinding af råstoffer i begrænset omfang og alene til eget brug kan fortsætte i uændret omfang, så længe gravningen ikke sker i dødishuller og i en afstand af 100 m fra dødishullernes ydre afgrænsning. Den af fredningsnævnet tilkendte erstatning bortfalder derfor.

Nævnet finder, som fredningsnævnet, at der ikke er grundlag for at tilkende særskilt erstatning for forringet jagtværdi, da fredningen ikke har bestemmelser, der regulerer eller begrænser jagtudøvelsen.

Nævnet bemærker, at Natur- og Miljøklagenævnet i særlige tilfælde kan tage spørgsmålet om fredningens gennemførelse samt om dens indhold og afgrænsning op til fornyet behandling, når Taksationskommissionens afgørelse af erstatningsspørgsmålet foreligger, eller når spørgsmålet er afgjort ved endelig dom, jf. naturbeskyttelseslovens § 48. Dette ønsker nævnet i nærværende sag, såfremt Taksationskommissionen i en evt. klagesag – eller evt. domstolene – måtte tilkende væsentligt højere erstatninger.

Nævnet har fastsat følgende takster ved erstatningsfastsættelsen:

Grundtaksten reguleres årligt på baggrund af prisudviklingen. Grundtaksten er opgjort på tidspunktet for fredningsnævnets afgørelse i 2014.

Grundtakst: 3.500 kr. pr. ha. Halv grundtakst, svarende til 1.750 kr. pr. ha, for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18 (fortidsminder). Ingen grundtakst for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (beskyttede naturtyper) og § 15 (strandbeskyttelse) eller arealer undergivet fredsskopspligt.

Minimumserstatning: 3.500 kr., svarende til grundtaksten.

Tillægstakst til arealer med grundtakst: For eksisterende stier 15 kr. pr. løbende meter.

For offentligt ejede arealer tilkendes ikke erstatning, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt.

Idet fredningsnævnets erstatningsafgørelse af 17. december 2014 ophæves, fastsætter Natur- og Miljøklagenævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, erstatningen.

Nedenfor følger for hver lodsejer en opstilling, som viser:

- Løbenummer
- Matrikelnummer
- Ejerlav
- Lodsejerens navn og adresse
- Beregning af erstatning
- Godtgørelse for sagkyndig bistand

Nævnet har tillige i erstatningsberegningen korrigeret oplysningerne om ejerforhold samt foretaget mindre tilrettelser af fejl i arealernes størrelse.

Løbenummer 1, del af matr. nr. 12a St. Lindet by, Birket, tilhørende Claus Nielsen, Bandholmvej 41, 4943 Torrig

Areal i alt	4,58 ha	16.030 kr.
-------------	---------	------------

Erstatning 16.030 kr.

Løbenummer 2, del af matr. nr. 8m smst., tilhørende Søren Worm, Skolevej 20, 4440 Mørkøv

Areal i alt	0,15 ha	525 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 3, del af matr. nr. 8c smst., tilhørende Mogens Peter Andersen, Kapellanvej 45, 4943 Torrig

Areal i alt	1,32 ha	4.620 kr.
-------------	---------	-----------

Erstatning i alt 4.620 kr.

Løbenummer 4, del af matr. nr. 9a smst., del af 8a smst., 32c smst., tilhørende Henrik Christensen, Fayesvej 37, 4900 Nakskov. Endvidere 289 meter eksisterende sti

Areal i alt	46,35 ha	
§ 3-areal	-4,52 ha	
Fredskovsareal	-0,28 ha	145.425 kr.
Eksisterende sti	289,00 m	4.335 kr.

Erstatning 149.760 kr.

Løbenummer 5, matr. nr. 14c smst., tilhørende Mie Jull Rasmussen, Kapellanvej 35, 4943 Torrig L.

Areal i alt	0,63 ha	2.205 kr.
-------------	---------	-----------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 6, del af matr. nr. 14a smst., 14b smst., del af 1a Ll. Lindet by, Birket, tilhørende Lise Theil, Maglehøjvej 44, 4913 Horslunde

Areal i alt	44,20 ha	
§ 3-areal	-3,05 ha	
Fredskovsareal	-0,33 ha	142.870 kr.
Eksisterende sti	640,00 m	9.600 kr.

Erstatning 152.470 kr.

Løbenummer 7, matr. nr. 11f og 32n St. Lindet by, Lindet, tilhørende Christian Bjørn Andersen, Bønsvigvej 21, 4720 Præstø.

Areal i alt	0,24 ha	840 kr.
-------------	---------	---------

Mindsterstatning 3.500 kr.

Løbenummer 8, matr. nr. 32l St. Lindet by, Birket, tilhørende Ole Brasch, Herstedøstervej 69B, 2620 Albertslund

Areal i alt	0,08 ha	280 kr.
Eksisterende sti	23,00 m	345 kr.

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 9, matr. nr. 32o og 32p smst., tilhørende Tine Boel Mikkelsen, Kratmosevej 1, Trørød, 2950 Vedbæk og Mads Boel Mikkelsen, Solgårdsvej 5, 2. th. 2942 Skodsborg

Areal i alt	0,25 ha	
§ 3-areal	-0,02 ha	805 kr.

Mindsteerstatning 3.500 kr., halvdelen til hver

Løbenummer 10, matr. nr. 32q smst., tilhørende Irene Anette Hunderup og Tommy Jørgensen, Mønvej 113, 4720 Præstø

Areal i alt	0,11 ha	385 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr., halvdelen til hver

Løbenummer 11, matr. nr. 32h smst., tilhørende Kurt Tage Madsen, Enghaven 36, 4990 Sakskøbing

Areal i alt	0,16 ha	560 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 12, del af matr. nr. 3a Birket by, Birket 4g, og 4a, Jørgen Kofoed Thomsen, Kapellanvej 20, 4943 Torrig L

Areal i alt	30,86 ha	
§ 3-areal	-0,63 ha	105.805 kr.

Erstatning 105.805 kr.

Løbenummer 13, matr. nr. 14c smst. del af 8a smst., del af 8l smst. og 8m smst., tilhørende *navne- og adressebeskyttet*

Areal i alt	10,92 ha	
§ 3-areal	-0,05 ha	38.045 kr.
Eksisterende sti	133,00 m	1.995 kr.

Erstatning 40.040 kr.

Løbenummer 14, matr. nr. 5d smst., tilhørende Ragna Mathiassen Pontoppidan, Grønholtvej 61, 3480 Fredensborg

Areal i alt	0,16 ha	560 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 15, del af matr. nr. 7000a Birket by, Birket m.fl. tilhørende Lolland Kommune

Areal i alt	2,74 ha	0,00 kr.
-------------	---------	----------

Ingen erstatning

Løbenummer 16, del af matr. nr. 5a smst., 5m og 5l smst og 5b Dalbygård, Birket, tilhørende boet efter Anni Henningsen og Ole Elnegaard Petersen, Toldmestervej 4A, Kragenæs, 4943 Torrig L.

Areal i alt	20,50 ha (10,53)	36.855 kr.
§ 18-areal	- 8,57 ha	14.998 kr.
§ 3-areal	-1,40 ha	

Erstatning 51.854 kr., halvdelen til hver

Løbenummer 17, matr. nr. 6a Birket by, Birket, tilhørende Libuse Müller, Bandholmvej 120, 4943 Torrig L

Areal i alt	2,36 ha (1,21)	4.235 kr.
§ 3-areal	-0,10 ha	
§ 18-areal	-1,05 ha	1.838 kr.

Erstatning 6.073 kr.

Løbenummer 18, matr.nr. 6k smst., tilhørende Naturstyrelsen

Areal i alt	0,37 ha	0,00 kr.
-------------	---------	----------

Ingen erstatning

Løbenummer 19, matr. nr. 5e smst., tilhørende Birket menighedsråd

Areal i alt	0,49 ha	0,00 kr.
-------------	---------	----------

Ingen erstatning

Løbenummer 20, matr. nr. 6h Birket by, Birket, og 6e og 6f smst., del af 7b Ll. Lindet by og del af 2d smst., del af 3a smst., del af 4c smst., 11i og 5c Hejringe by, Birket, tilhørende Arne Ejgil Sørensen, Sildebjergvej 11, 4953 Vesterborg

Areal i alt	41,79 ha (38,17)	133.595 kr.
§ 3-areal	-0,10 ha	
§ 18-areal	-3,52 ha	6.160 kr.

Erstatning 139.755 kr.

Løbenummer 21 er udgået - arealoverført til matr.nr 7f (lb.nr. 22)

Løbenummer 22, matr. nr. 7f smst., del af 1h Dalbygård, Birket, 2r smst., 1g smst., 2g smst., 5b og 11a Ll. Lindet by, Birket, tilhørende Otto Danneskiold-Samsøe, Hothersvej 25, 4913 Horslunde

Areal i alt	35,95 ha (33,91)	118.685 kr.
§ 18-areal	-2,04 ha	3.570 kr.
Eksisterende sti	273,00 m	4.095 kr.

Erstatning 126.350 kr.

Løbenummer 23, matr. nr. 2f, 2o og 2p Dalbygård, Birket, matr. nr. 2b Ll. Lindet by, Lindet, tilhørende Allan Pedersen, Dalbyvej 10, 4943 Torrig L.

Areal i alt	0,37 ha (0)	0 kr.
§ 18-areal	-0,37 ha	648 kr.

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 24, matr. nr. 2n smst. og 2q smst., tilhørende Hanne Haug Frahm og Klaus Pedersen, Nørrevænget 6, 4913 Horslunde

Areal i alt	0,03 ha	105 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr., halvdelen til hver

Løbenummer 25 er udgået - overført til lb.nr. 23

Løbenummer 26, matr. nr. 1a og 2b Dalbygård, Birket og 7g Birket by, Birket, tilhørende Niels Peter Skov-Larsen, Dalbyvej 7, 4943 Torrig L.

Areal i alt	22,50 ha (8,43)	29.505 kr.
§ 3-areal	-1,54 ha	
Fredskovsareal	-4,07 ha	
§ 18-areal	-8,46 ha	14.805 kr.
Eksisterende sti	1.223,00 m	18.345 kr.

Erstatning 62.655 kr.

Løbenummer 27, matr. nr. 11b Ll. Lindet by, Lindet, tilhørende Deborah Anne Harrop og Erik Nordahl Hansen, Sildebjergvej 5, 4953 Vesterborg

Areal i alt	0,70 ha	2.450 kr.
-------------	---------	-----------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 28, matr. nr. 3e smst., 5k Hejringe by, Birket, 10c og 21a Birket by, Birket, del af 5h og 5i Hejringe by, Birket, tilhørende Henrik Ingolf Trolle, Søværnerne 1, 4953 Vesterborg

Areal i alt	36,67 ha	
§ 3-areal	-0,14 ha	127.855 kr.
Eksisterende sti	225,00 m	3.375 kr.

Erstatning 131.230 kr.

Løbenummer 29, del af matr. nr. 5f Hejringe by, Birket, tilhørende Christina Dalsby Møller-Nielsen og Mads Møller-Nielsen, Rosningvej 115, 4953 Vesterborg

Areal i alt	0,56 ha	1.960 kr.
-------------	---------	-----------

Mindsteerstatning 3.500 kr., halvdelen til hver

Løbenummer 30, matr. nr. 15a Ravnsby by, Birket, tilhørende Per Rasmussen, Birket Mose 1, 4943 Torrig L.

Areal i alt	1,10 ha	3.850 kr.
-------------	---------	-----------

Erstatning 3.850 kr.

Løbenummer 31, matr. nr. 7l, 7d, 7b, 7h Birket by, Birket tilhørende Irene Kerstin Hansen, Bandholmvej 140, 4943 Torrig L.

Areal i alt	4,70 ha	
§ 3-areal	-0,02 ha	16.380 kr.
Eksisterende sti	97,00 m	1.455 kr.

Erstatning 17.835 kr.

Løbenummer 32, matr. nr. 12b smst., tilhørende Peter Eskild Jacobsen og Hanne Holst Jacobsen, Kongshøjparken 19, 3550 Slangerup

Areal i alt	0,12 ha	420 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr., halvdelen til hver

Løbenummer 33, matr. nr. 9b smst. tilhørende Jannick Bill Andersen, Birket Mose 7, 4943 Torrig L.

Areal i alt	0,44 ha	1.540 kr.
Eksisterende sti	65,00 m	975 kr.

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 34, matr. nr. 8b smst. tilhørende Poul Børglum Knudsen, Skolevangen 16, 4652 Hårlev

Areal i alt	0,30 ha	1.050 kr.
-------------	---------	-----------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 35, matr. nr. 5c, 11n og 10d smst., tilhørende Ole Hans Christian Thaysen, Belsager 71, 2670 Greve

Areal i alt	0,85 ha	2.975 kr.
-------------	---------	-----------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 36, matr. nr. 9c og 12i smst. tilhørende Karin Iben Wrede, Åbuen 11, 2690 Karlslunde

Areal i alt	1,77 ha	6.195 kr.
-------------	---------	-----------

Erstatning 6.195 kr.

Løbenummer 37, matr. nr. 11z smst. tilhørende SMUS ApS, Kristiansmindegaardene 8, 4800 Nykøbing F.

Areal i alt	0,93 ha	3.255 kr.
-------------	---------	-----------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 38, matr. nr. 7c smst. tilhørende Jørgen Helge Paltoft, Bandholmvej 144, 4943 Torrig L.

Areal i alt	0,08 ha	280 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 39, matr. nr. 20a smst. tilhørende Jaroslaw Targonski, Tangetvej 27, 4872 Idestrup og Nilie Legaard Møller, Nørre Boulevard 10, 3., 4800 Nykøbing F

Areal i alt	1,54 ha	5.390 kr.
-------------	---------	-----------

Erstatning 5.390 kr., halvdelen til hver

Løbenummer 40, matr. nr. 6p Hejringe by, Birket tilhørende Ricky Rasmussen, Brückersvej 46, 4900 Nakskov

Areal i alt	1,30 ha	4.550 kr.
Eksisterende sti	127,00 m	1.905 kr.

Erstatning 6.455 kr.

Løbenummer 41, matr. nr. 5e og 2e smst. tilhørende Kurt Clæsøe Jørgensen, Søværnerne 3, 4953 Vesterborg

Areal i alt	6,52 ha	22.820 kr.
-------------	---------	------------

Erstatning 22.820 kr.

Løbenummer 42, matr. nr. 1p smst. tilhørende *navne- og adressebeskyttelse*

Areal i alt	1,19 ha	4.165 kr.
Eksisterende sti	25,00 m	375 kr.

Erstatning 4.540 kr.

Løbenummer 43, matr. nr. 2d smst. tilhørende Kazimierz Skierkowski, Rosningvej 123, 4953 Vesterborg

Areal i alt	0,09 ha	315 kr.
-------------	---------	---------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 44, del af matr. nr. 5a smst. tilhørende Pia Maj Jørgensen, Bandholmvej 155, 4953 Vesterborg

Areal i alt	1,29 ha	
§ 3-areal	-0,49 ha	2.800 kr.

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 45, del af matr. nr. 3a smst. tilhørende Ulla Dalsby Møller, Åvej 3, 4953 Vesterborg

Areal i alt	28,33 ha	
§ 3-areal	-2,54 ha	90.265 kr.

Erstatning 90.265 kr.

Løbenummer 46, del af matr. nr. 6t smst. tilhørende Lars Gundal Rasmussen, Åvej 1, 4953 Vesterborg

Areal i alt	0,36 ha	1.260 kr.
-------------	---------	-----------

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 47, matr. nr. 3b smst., tilhørende Mogens Erhard Frederik K- Frijs, Ullerslevvej 44, 4900 Nakskov

Areal i alt	1,49 ha	
Fredskovsareal	-1,49 ha	0,00 kr.

Mindsteerstatning 3.500 kr.

Løbenummer 48, del af matr. nr. 4a Hejringe by, Birket, tilhørende Leif Erik Knudsen, Åvej 23, 4953 Vesterborg

Areal i alt	21,53 ha	
§ 3-areal	-0,74 ha	
§ 15-areal	-10,97 ha	
Fredskovsareal	-0,20 ha	33.670 kr.

Erstatning 33.670 kr.

Løbenummer 49, matr. nr. 4b smst. 15, tilhørende Thomas Jacob Iversen og Tina Elisabeth Iversen, Ørnebakken 54, Gl. Holte, 2840 Holte

Areal i alt	0,07 ha	
§ 15-areal	-0,07 ha	0 kr.

Mindsteerstatning 3.500 kr., halvdelen til hver

En advokat og et rådgivningsfirma har på vegne af en række lodsejere anmodet om godtgørelse for sagkyndig bistand.

Natur- og Miljøklagenævnet har fastsat en passende godtgørelse for sagkyndig bistand, jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Lb.nr 22: Der tilkendes 8.000 kr. Beløbet udbetales til Advodan v/advokat Anders Brøndtved.

Lb.nr. 1, 4, 12, 20, 22 og 45: Lodsejerne har fået udarbejdet en fælles klage. Der tilkendes 12.000 kr. i samlet godtgørelse. Beløbet udbetales til Patriotisk Selskab med henblik på fordeling til lb.nr. 1, 4, 12, 20, 22 og 45.

Af den samlede erstatning på 1.258.162 kr. samt rente og tillagt godtgørelsesbeløb på 20.000 kr. uddeler staten ved Miljø- og Fødevareministeriet 75 % og Lolland Kommune 25 %, jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Nævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålene kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen af de ejere og brugere mv., som har påklaget fredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålet til nævnet, eller for hvis vedkommende nævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan endvidere påklages af Lolland Kommune og af Miljø- og Fødevareministeren.

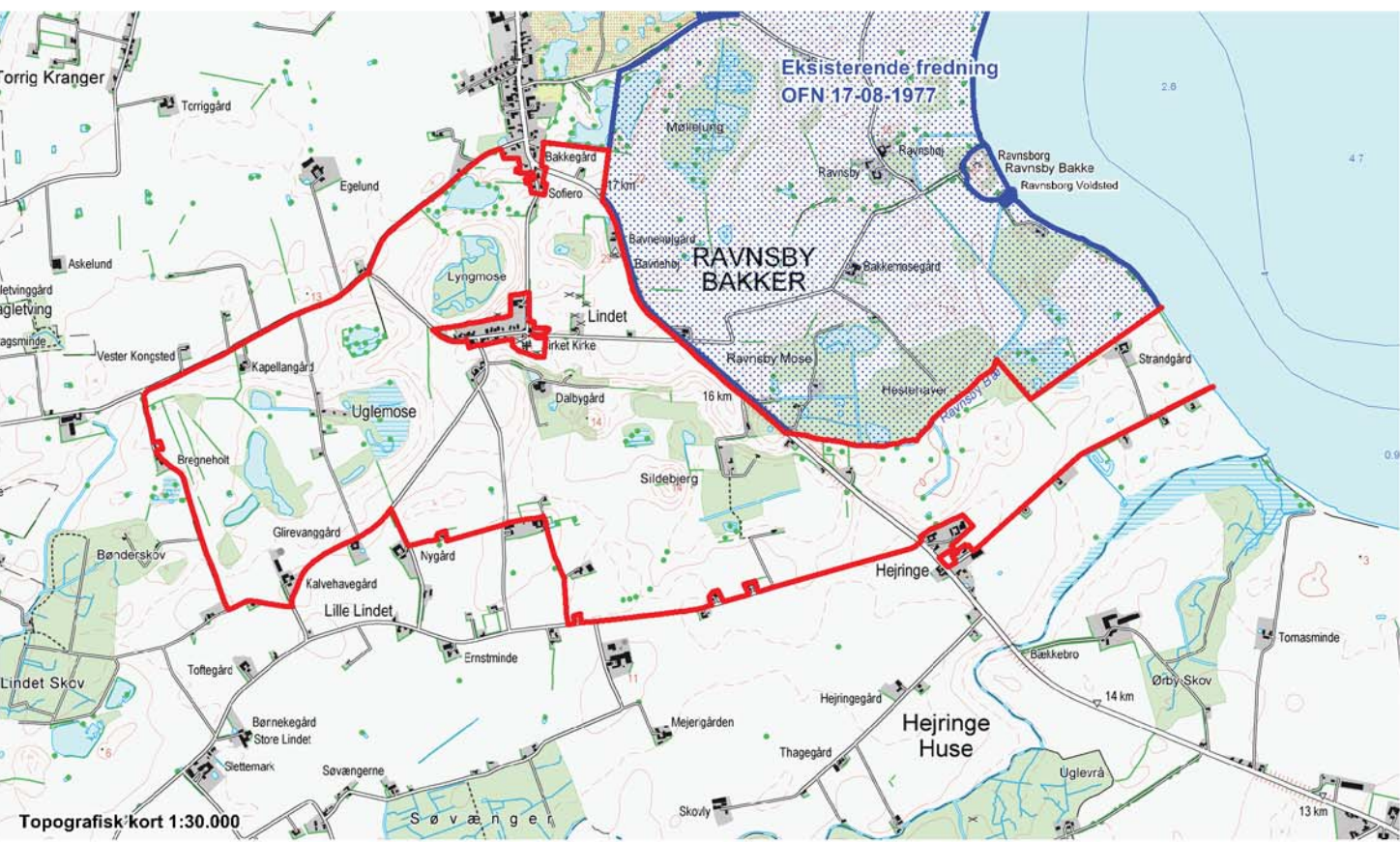
Nævnets afgørelse om godtgørelse kan ikke påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 47.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 1. Klagen skal indgives til Natur- og Miljøklagenævnet, e-mail: nmkn@nmkn.dk, og nævnet videresender klagen til Taksationskommissionen.

På Natur- og Miljøklagenævnets vegne

Pia Vels Hansen
Fuldmægtig

Signatur:

- Fredningsgrænse
- Sti / mindre vej
- DKC kulturvarsarealer
- Have / gårdsplads
- Levende hegn
- Trægrupper
- Beskyttet sten- og jorddige
- Vandløb
- Sø
- Vådområde
- Skov
- Matrikelgrænse
- Ejerlavsgænse

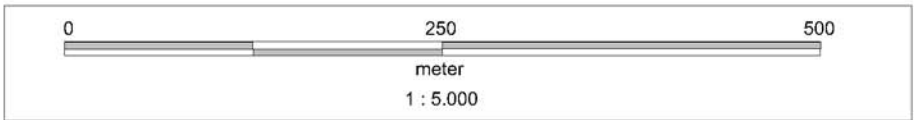
Grundkort © Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

**Fredning af
Lindet-området i
Ravnsby Bakker**

St. Lindet By, Birket
Birket By, Birket
L.I. Lindet By, Birket
Dalbygård, Birket
Ravnsby By, Birket
Hejringe By, Birket
i Lolland Kommune

**FREDNINGSKORT
NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNETS
Fredningsafgørelse af
Oktober 2016**

Sag nr. NMK-520-00055

AFGØRELSE
om
fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker
afsagt den 17. december 2014
af
Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster

I. Indledning

I foråret 2012 var Region Sjællands forslag til råstofplan for 2012-2023 i offentlig høring. Forslaget omfattede en stor del af det område, der nu er foreslået fredet. Den 2. november 2012 nedlagde Lolland Kommune forbud efter naturbeskyttelseslovens § 34. Den 13. december 2012 blev råstofplanen vedtaget i Regionsrådet. Lolland Kommune og Danmarks Naturfredningsforening påklagede beslutningen. Fredningsnævnet modtog som nedenfor beskrevet et fredningsforslag den 11. juli 2013. Ved afgørelse af 31. oktober 2013 opretholdt Natur- og Miljøklagenævnet Region Sjællands råstofplan.

Lolland kommune og Danmarks Naturfredningsforening har den 11. juli 2013 foreslået fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker i Lolland kommune. Fredningsforslaget omfattede et område på ca. 379 ha.

Der skete annoncering i Statstidende og Folketidende den 12. september 2013 og indkaldelse til offentligt møde og med frist for afgivelse af udtalelser. Endvidere blev der sendt særskilt meddelelse til sagsrejserne, diverse myndigheder og institutioner og til lodsejerne.

Der blev afholdt offentligt møde og besigtigelse den 21. oktober 2013, hvor sagen blev udsat med yderligere frist til den 10. januar 2014 på yderligere bemærkninger til fredningsforslaget og på Naturklagenævnets afgørelse af rekvirenternes klage over den vedtagne råstofplan, ifølge hvilken en del af området blev inddraget til interesseområde for råstoffer og ca. 8 ha. til egentligt graveområde.

Nævnet har under sagens behandling været sammensat af formanden dommer Kirsten Linde og nævnsmedlemmet Edith Marie Rosenmeier, der er udpeget af Miljøministeren. Henning Alfred Rasmussen har ved sagens indledning deltaget som nævnsmedlem, udpeget af Lolland Kommune. Ved afgørelse af den 11. marts 2014 blev Henning Alfred Rasmussen erklæret inhabil, hvorefter Heidi Marqweis indtrådte som Lolland Kommunes nævnsmedlem.

II. Fredningsforslaget

1. Baggrund for fredningsforslaget

Danmarks Naturfredningsforening og Lolland Kommune har i henhold til naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk. 3, fremsat forslag til fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker i Lolland Kommune.

”Ravnsby Bakker, De lollandske Alper, er et kuperet og varieret landskab på Lollands nordkyst ud mod Smålandsfarvandet. Det er et landskab, der fortæller om menneskers rige muligheder for at overleve, men også om istidens rokeren rundt med Danmarks fundament, så vi i dag kan nyde det oplevelsesrige landskab, som sine steder er voldsomt præget af råstofgravning. Området udgør et af Lollands mest afvekslende og indholdsrige landskaber. I forhold til det øvrige Lolland er landskabet her meget kuperet og omfatter flere store mosefyldte dødishuller omgivet af stejle skrænter. Dødishullerne og lavtliggende smeltevandsflader danner tilsammen en dyb, og i landskabelig henseende meget varieret, værdifuld dal, som går fra kysten og langt ind i landet.

I en meget lang årrække har der været gravet grus ved Birket nord for Lindet-området. Mere end 35 ha er igennem årene blevet udgravet. Det har medført, at landskabets karaktertræk og geologiske indhold uopretteligt er blevet ødelagt.

Allerede i 1960'erne blev der taget initiativ til at imødegå trusler om råstofgravning i området. Det skete, da det daværende fredningsplanudvalg rejste fredningssag i 1965. Det resulterede i, at fredningsnævnet for Maribo Amt i 1968 og Overfredningsnævnet i 1974 gennemførte en omfattende landskabsfredning på ca. 392 ha for en del af Birket Sogn og Ravnsborg Banke med Ravnsborg Voldsted.

Senere opstod nye trusler, da det daværende Storstrøms Amt udlagde nye områder til graveområde og råstofinteresseområde. Danmarks Naturfredningsforening foreslog yderligere fredning af Ravnsby Bakker. Forslaget blev begrænset en smule, men der blev gennemført en supplerende fredning på 13 ha i 2003. De eksisterende fredninger fremgår af oversigtskortet på kortbilag 1.

I foråret 2012 fremlagde Region Sjælland et forslag til en ny råstofplan, som lagde op til at en store del af Ravnsby Bakker vest for det allerede fredede område, skulle inddrages til hhv. interesseområde og graveområde for råstoffer. Med baggrund i de store landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske interesser nedlagde Lolland Kommune et § 34-forbud efter naturbeskyttelsesloven, jf. bilag 4, som forpligter kommunen til at rejse en fredningssag inden for et år efter at forbuddet er meddelt. Trods forbuddet vedtog Region Sjælland råstofplanen, som udlægger et nyt interesseområde for råstoffer på et par hundrede ha og et område på ca. 8 ha til egentligt graveområde. Det medfører, at der efter en gravetilladelse fra kommunen kan graves råstoffer i det udlagte graveområde.

Ønsket om at sikre områdets store fredningsværdier er således den direkte baggrund for, at der nu rejses en fredningssag for området. Fredningen skal medvirke til en varig beskyttelse af dette områdes landskabelige, geologiske, kulturhistoriske og naturmæssige værdier.

Det henstilles til lodsejere og lejere i området, at de undgår tilplantning med høje afgrøder, som vil hindre den frie udsigt over dødishullerne fra de omliggende veje.

I det centrale fredningsområde ligger gravhøjene på striben og vidner om, at området i årtusinder har været attraktivt som bosætningsområde. Foto: Birgitte B. Ingris.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsområdets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

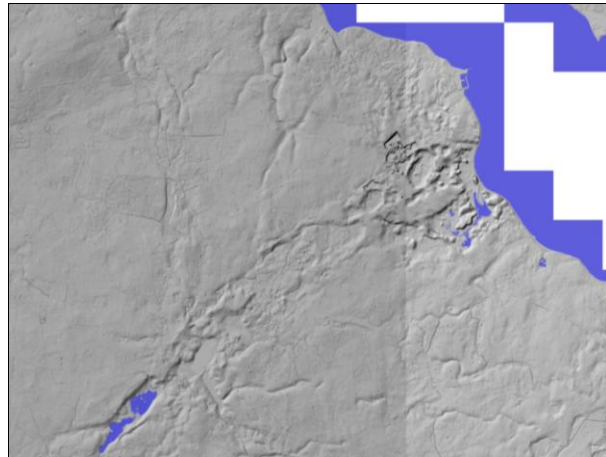
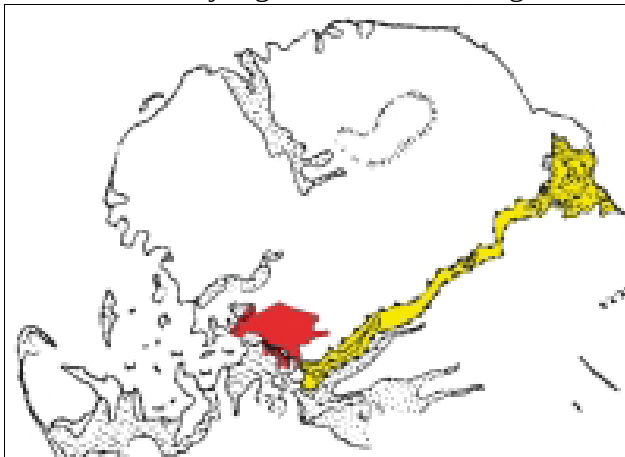
3. Beskrivelse af fredningsområdet

Det område, som foreslås fredet, omfatter ca. 379 ha.

Geologi

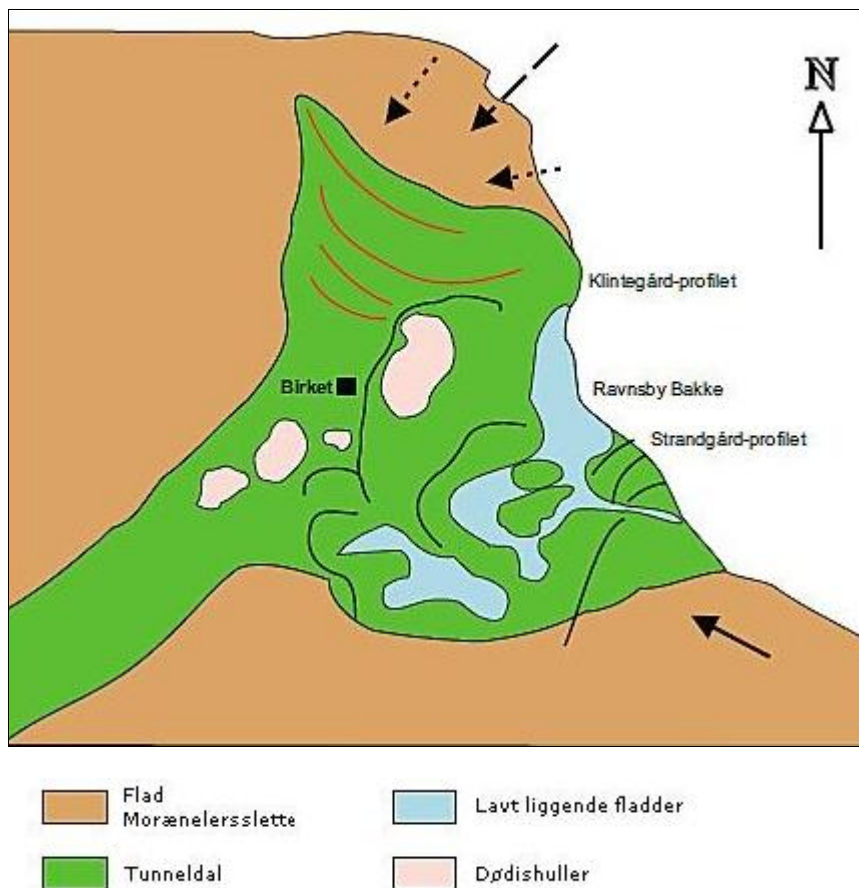
Landskabet ved Lindet og Ravensby Bakker ligner ikke resten af Lolland. Her ligger bl.a. Sildebjerg samt ikke mindst Bavnehøj, som er Lollands højeste bakketop. Det er et kuperet terræn dannet i den sidste istid og er karakteriseret ved dets markante dybe lavninger. Både gletsjere og smeltevand havde enorme kræfter, og når gletsjerne blev skubbet frem af ismasserne bagved, høvlede de ned i underlaget. Herefter trak de smeltevand jord og sten med sig, gravede render og formede overflader.

Fredningsområdet ligger i en tunneldal, der går fra Ravensby Bakker over Vesterborg til de tørlagte dele af Nakskov Fjord. Tunneldalen eksisterede allerede før istiderne satte ind for ca. 1,3 mio. år siden og er et resultat af uro i jordskorpen i den dybe del af den danske undergrund, som skabte en sænkning i skrivelridtfladen, der danner underlaget for istidslagene. Under den sidste istid blev dalen gjort bredere og dybere, fordi den smeltede is tog jord- og kalkflager med sig. Dalsystemet blev flere steder herefter fyldt op med smeltevandsaflejringer fra bortsmeltningen af hovedfremstødets ismasser i området.

Landskabskort t.v. der viser tunneldalen med gul farve. T.h. ses skannet relief-kort, der viser jordoverfladen med den markante tunneldal.

Landskabet ved Lindet kan inddeles i tre geologiske zoner, som ses på illustrationen nedenfor.

Brun: Den flade moræneslette, som er karakteristisk for Lolland. Den blev dannet under det yngste isfremstød.

Grøn: Selve tunneldalen og de tilhørende istidslag. Den store lavning Møllelungen, Lyngmosen og Uglemosen ligger inden for tunneldalen.

Lyseblå: De lavtliggende flader øst og sydøst for Birket, som ligger i niveau med Smålandsfarvandet. Ravnsby Bakke er beliggende i denne zone sammen med andre mindre fremtrædende bakker, som tilsammen udgør Ravnsby Bakker.

I slutningen af istiden er isen på dette sted ikke smeltet jævnt væk. Store isblokke, der blev afskåret fra gletsjeren, blev dækket af et isolerende jordlag og smeltede derfor først hundreder af år senere. Da disse blokkes dødis endelig smeltede bort, efterlod de sig store dybe huller med stejle sider. De er i dag søer og moser såsom Lyngmose og Uglemose (og Møllelung uden for fredningsområdet). Disse dødishuller drænes alene via afstrømning til grundvandet, og har altså hverken til- eller fraløb. Ravnsby Bakker er såkaldte ”falske bakker”, idet de er dannet af en isaflejret højtliggende flade med huller efter de store klumper af dødis. Denne højtliggende flade benævnes også som en kamebakke. En kamebakke er dannet i en lavning ved fronten af eller foran en gletsjer, hvor grus og sand aflejres fra gletsjerens smeltevand, og den har ofte stejle sider og flad top.

Landskab

Landskabet beskrives i det følgende ved hjælp af en række begreber, der giver et billede af de sammenhænge, der binder landskabet sammen. På denne baggrund kan der udformes fredningsbestemmelser, så der fremover kan tages hensyn til områdets værdifulde landskabskarakter.

Overordnet set indgår Lindet-området i tunneldalsområdet mellem Smålandshavet og Nakskov, som udgør et sammenhængende landskabsstrøg. Ravensby Bakker, som Lindet-området er en del af, udgør med sine høje bakker og snævre dale et enestående landskab i Lolland Kommune, som ellers er kendetegnet af en ensartet moræneflade. I fredningsområdet ses et afvekslende samspil mellem naturgrundlaget, de mange kulturhistoriske strukturer og spor samt de rumlige og visuelle kvaliteter, som særlig tydeligt kan opleves her.

Et kig i sydøstlig retning fra Lindet ses en velbevaret allé, som strukturelt fremstår markant i landskabet. Gennem de sidste mange år er alléer og levende hegn blevet mindsket i antal på grund af bl.a. ændringer i vejnettet rationaliseringer inden for landbruget. Foto: Sophie Lundbæk.

Et områdes *kompleksitet* er et udtryk for landskabets variation i antallet af landskabselementer. Lindet-området udgør et sammensat område og består af mange forskellige arealanvendelser, beplantningstyper og bygningstyper. De karaktergivende landskabselementer er først og fremmest bestemt af de efter Lollandske forhold store terrænforskelle, de mange skov- og søområder og de mange monumentale fortidsminder. Karaktergivende landskabselementer og strukturer er desuden det mønster, som gårde, husmandsudstyknings, levende hegn, vejtræer og veje tilsammen danner. Dette betinger et komplekst landskab.

Skalaforhold er et udtryk for, hvor stort/småt landskabets karaktergivende elementer er, dvs. gårde, markfelter, hegn og bevoksningers størrelse. I Lindet-området er bakkelandets terræn samt dyrknings-, bebyggelses- vej- og beplantningselementer varierende i størrelsesforhold og retning og danner tilsammen en struktur i middel til lille skala.

De *rumlige kvaliteter* er et udtryk for landskabets åbenhed, herunder hvilke elementer der bryder udsynet over landskabet og dermed afgrænser og opdeler landskabet. I Lindet-området er den rumlige afgrænsning bestemt af de mange små og store usammenhængende skovområder og levende hegn i sammenhæng med det varierede terræn med dødishuller og bakker. Disse elementer danner tilsammen både velafgrænsede små lukkede rum, men også større fragmenterede rum eller rum med højtliggende partier, hvorfra der er mulighed for lange kig ud over landskabet.

Højdekurverne ved dødishullerne ligger tæt, og de stejle skråninger gør hullerne endnu mere markante i terrænet i forhold til de højere liggende opdyrkede marker. I Uglemose og Lyngmose veksler bevoksningen mellem lavtliggende lukkede skov- og kratområder og åbne moseområder. Foto: Lis Jensen

Fra de mange højtliggende bakketoppe og gravhøje i Lindet-området er der mulighed for at opleve værdifulde *udsigter og visuelle sammenhænge*. Nord for Lindet-området er der udsigt over det åbne og jævne landskab med dels Birket/Torrig landsby og Torrig Skov i baggrunden. Mod syd er der udsigt over St. og Ll. Lindet og de bagvedliggende store sammenhængende skovområder. Mod vest fortsætter det varierede skov- og bakkelandskab og mod øst er der udsigt til Ravnsborg og over Smålandshavet.

Af særlige markante punkter og enkeltelementer er Lindet Kirke, som sammen med gruppen af gravhøje og landskabets mange naturlige bakker gør landskabet oplevelsesrigt.

Udsigten fra Ll. Linde til Lindet, hvor Birket Kirkes markante tegltag fremstår centralt i landskabsbilledet. Foto: Lis Jensen

Samspillet mellem naturgrundlag og de kulturgeografiske strukturer fremstår tydeligt og stort set uden *forstyrrende landskabselementer og støj* i selve fredningsområdet. I den forbindelse skal særligt fremhæves fraværet af vindmøller i og omkring fredningsområdet, som ellers kendetegner det meste af Lollands landskab. Omkring dødishullerne ses en rand af træer og buske, der til dels forstærker de rumlige kvalitet, men som også lukker for indsigten til de lavtliggende åbne moseområder og dermed forringer oplevelsen af de markante dødishuller.

Uden for fredningsområdet fortsætter det sammenhængende tunneldalsområde. Omkring Birket ses et større råstofindvindingsområde, som grundlæggende har ændret landskabets tidligere karakter, så de tidligere bakker nu er erstattet af åbne grave. Området er tillige påvirket af, at der også ses og høres store køretøjer i og omkring råstofgraveområdet. Selve Lindet indgår i en naturlig sammenhæng med fredningsområdet, idet bebyggelsen er kendetegnet af en grøn afgrænsning af træer og buske ud mod fredningsområdet.

Natur

Engang var Ravensby Bakker og landskabet mod vest, der strækker sig ind i landet helt til Nakskov, fyldt med søer, moser og vandhuller. For at kunne udnytte jorden landbrugsmæssigt optimalt blev der imidlertid drænet, fyldt op og udjævnet, ligesom mange andre steder i landet. I dag er der kun få vandhuller tilbage i forhold til tidligere, mens både større søer og moser er skrumpet ind og tilgroet som følge af dræning og udtørring, og mange af dem har kun en svag afglans af fordums naturrigdom. Dette gælder også for Uglemose og Lyngmose.

Begge moser er stærkt tilgroede, og Uglemose bærer desuden præg af tørvegravning, som indikerer at der har været højmoser på stedet. Tilstanden af naturen i moserne er forholdsvis ukendt. Da man imidlertid ved, at Møllelung rummer flere sjældne arter, blandt andet kongebregne (*Osmunda regalis*), soldug (*Drosera rotundifolia*) og tråd-star (*Carex lasiocarpa*), er der grund til at tro, at disse arter enten er eller har været i Uglemose og Lyngmose.

Lolland Kommune har mulighed for, i samarbejde med lodsejere, at søge støtte og medfinansiere en række typer af naturplejeprojekter som rydning, hegning og græsning og lignende. Udgangspunktet vil være plejeplaner, der udarbejdes i tæt samarbejde med lodsejerne, og som sigter mod at forbedre eksisterende naturlokaliteter eller etablering af nye naturområder.

Natura2000-beskyttelse

Området, som foreslås fredet, ligger ud til Smålandsfarvandet nord for Lolland, som er udpeget som EF-habitatområde, EF-fuglebeskyttelsesområde og Ramsarområde.

En fredning vurderes at være neutral i forhold til udpegningsgrundlaget for beskyttelsen af Smålandsfarvandet.

Uglemose er et af dødishullerne i fredningsområdet. På grund af tilgroning er der kun en mindre åben vandflade. Foto: Birgitte B. Ingrisch.

Kulturarv

Egnen med Ravnsby Bakker udgør et sammenhængende kulturhistorisk område, der rummer en stor koncentration af velbevarede kulturminde fra både oldtiden, middelalderen og fra landboreformernes tid.

Fra Lindet ses flere gravhøje, der vidner om at en bosætning i området langt tilbage i tiden. Foto: Birgitte B. Ingrisch.

Birket Sogn er et af de lollandske sogne der rummer flest registrerede oldtidsminder. I hele sognet er der i dag ca. 66 fredede fortidsminder, og den store koncentration vidner om, at området har været et godt sted at bosætte sig i oldtiden. Her gav nærheden til vandet mulighed

for fiskeri, jagt og transport, og det var let at holde øje med eventuelle fjender fra vandsiden fra de højtliggende bakkedrag længere inde i landet. Samtidig var der gode besejlingsforhold i læ af øerne Fejø og Femø, og varierede jordbundsforhold samt kær-, mose- og søområder betød godt agerbrug og rige græsningsmuligheder for husdyr i de fugtige lavninger.

Lindet-området var beboet allerede i jægerstenalderen (12.500-3.900 f.Kr.), hvilket mange fund fra tørvegravningen i moser under 2. verdenskrig bekræfter. Dengang lå området langt inde på et større fastland, men efterhånden rykkede kysten tættere på, og mange bopladser lå derfor, hvor der er i dag er hav.

I bondestenalderen (3.900-1700 f.Kr.) var kysten rykket tættere på Lindet-området, og her, som i mange andre kystnære områder i hele landet, findes gravmonumenter fra perioden i form af dysser, jættestuer og stenkamre.

På de mange bakkedrag har der i denne del af Lolland været en stor mængde gravhøje i bronzealderen (1.700-500 f.Kr.). Ti gravhøje ligger således stadig ved Lindet. I hele Danmark har sliddet på disse bronzealderlandskaber, som Lindet-området repræsenterer, været stort. Først har landbrugets jordbearbejdning betydet nedpløjning af mange høje, og senere har grusgravningen gjort indhug i gravhøjene, så mange er forsvundet, men fordums landskabsscenerier med høje på række langs højdedragene er fortsat et imponerende skue her. Hele området var sammen med det eksisterende fredede område på Ravnsnæs således et kulturhistorisk set vigtigt og tæt beboet område i bronzealderen. Forbipasserende, der dengang sejlede i Smålandsfarvandet, har ikke været i tvivl om, at her var et samfund præget af stor og magtfuld velstand.

Fra den ældste del af jernalderen (dvs.ca. 500-100 f. Kr.) er kun få fund registreret, herunder bl.a. et mosefund fra Uglemose, som omfatter nogle træhjelme. Hjelmenes form ligner de hjelme af metal, der blev brugt af bl.a. etruskerne. Inspirationen til træhjelmene er måske et resultat af en kontakt mellem Lolland og Central-/Sydeuropa, f.eks. i forbindelse med Kimbrenes felttog i årene før 100 f. Kr.

Der er heller ikke gjort mange fund i Lindet-området fra vikingetiden (793-1066), men både fund fra nabo-områder og fra naboperioder fortæller, at området har været centralt i vikingetiden. De steder, hvor der er en intens bebyggelse i middelalderen, har det ofte vist sig at samfundsudviklingen har rødder tilbage i tiden og at udviklingen i sen jernalder/vikingetid var basis for den videre udvikling. Derfor er det rimeligt – trods et lidt tyndt fundbillede i Lindet-området i vikingetiden – at regne med, at fundene ikke afspejler de reelle forhold.

I middelalderen (1066-1536) er der håndgribelige vidnesbyrd om egnen centrale position. Her dokumenterer ikke blot Ravnsborg-voldstedet med sin eksistens, men i lige så høj grad de skriftlige kilder, hvor central en position, egnen indtager i administrationen og det almindelige liv. Ravnsborg bliver hovedsæde for hele lenet.

I middelalderen opførtes Ravnsborg på en naturlig bank i Ravnsby Bakker. Borgen blev opført helt ude ved vandet og kom til at spille en helt central rolle for hele området, herunder det område, som der er rejst fredningssag for. Ravnsborg Borgruin er de synlige rester efter

Ravnsborg. Borgruinen ligger meget synligt i landskabet på den markante banke helt ude ved kysten, nogle få hundrede meter fra fredningsgrænsen. Ravnsborg var, også for sin tid, en stor borg, som fungerede som administrationssæde for det vestlige Lolland. Middelalderens mennesker havde sans for terræn, så da borgen skulle anlægges, valgte de en naturlig bakke ved kysten, som fra naturens hånd var beskyttet af sumpe, sø og hav. I løbet af 1500-tallet rives borgen ned, og sten og tømmer bruges andre steder, men voldstedet står velbevaret tilbage.

I Lindet ved siden af kirken står Lollands næstældste klokkestabel fra omkring 1350 i svært egetømmer og beklædt med brædder. Til trods for det manglende kirketårn fremtræder kirken markant, idet den ligger højt i landskabet i udkanten af Lindet By. Der er teorier om, at klokketårnet har indgået som en del af det strategiske forsvarsværk i sammenhæng med Ravnsborg. Udsigten fra klokketårnet ud mod vandet må da også have været formidabel, ligesom i dag, når der skulle holdes øje med fjendtlige skibe.

Klokketårnet er placeret på en oldtidshøj. Dette er dog ikke noget usædvanligt syn, idet de hellige steder fra førkristen tid ofte er blevet genbrugt. Foto: Sophie Lundbæk

Birket Kirke ligger i et kulturmiljø, der foruden selve kirken, præstegården og kirkegården

også rummer talrige gravhøje fra hedensk tid vest og nord for Lindet. I dette område er de bevaret i antal og i en tæthed, som måske vidner om et stærkt troende oldtidssamfund. Foto: Lis Jensen

Landskabet syd og vest for Lindet-området er et typisk herregårdslandskab, som består af store ejerlav med større, åbne og sammenhængende helheder med bl.a. herregårdsbebyggelser, store dyrkningsenheder og med en betoning af romantiske og herskabelige elementer som park- og naturområder. I selve Lindet-området er ejerlavene små og fremstår med små og mellemstore landsbyer samt klynger af husmandsudstykningsenheder med eller uden bebyggelse. Vejene er ofte smalle og snor sig mellem bakker og dale.

Som et særligt karaktertræk inden for fredningsområdet er de mange husmandsudstykningsenheder, som er udbredte pga. godsernes tidligere efterspørgsel på arbejdskraft, men også pga. de vanskelige dyrkningsforhold i det kuperede terræn med mange vådområder.

Husmandsudstykningsenheden i Uglemose, der er udstykket fra Store Lindet landsby omkring 1790, udgør en kulturhistorisk værdifuld helhed med en velbevaret bebyggelsesstruktur. Her ligger husene i et fast mønster mellem dyrkningslodderne langs landevejene. Bygningerne er generelt meget ensartede og består af små boliger og udlænger, der er opført som længehuse med symmetrisk saddeltag og ofte med et ensartet materiale- og farvevalg.

Lindet rummer ud over Birket Kirke og kirkegård også en mindre villabebyggelse fra midten af 1900-tallet vest og nord for kirken. I første halvdel af 1900-tallet eksisterede der også en jernbane. Selve sportracéet kan kun anes i dag, men resten af Lindet stationsbygning kan ses som en lille bygning med rødt tag på Nygaardsvej.

Uglemosen vest for Lindet. Karakteristisk for landskabet er de mange små husmandskolonier, der ligger i det bakkede skovlandskab. Foto: Lis Jensen

Friluftsliv og adgang

Nogle af de lokale veje indgår i nationale og regionale cykel- og vandreruter. Ruterne fører turister m.fl. fra større byer og færgenhavnene til Lindet-områdets og omegnens mange natur-, bakke- og skovområder og videre ud til kysten. Gennem området fører bl.a. Munkeruten, der formidler historien om kristendommens udbredelse fra syd mod nord og undervejs passerer Birket Kirke. Ruten involverer tyske og danske kommuner og fører videre op gennem Sjælland og videre til Sverige.

Området ligger kystnært tæt på Smålandsfarvandet, hvorfra der kan bades, fiskes eller vandles langs kysten. I Kragenæs nord for fredningsområdet ligger der en campingplads og en lille fritidshavn for lystsejlere og fritidsfiskere, og herfra udgår der færge til to af Smålandsfarvandets små øer, Fejø og Femø.

Der er adgang til Ravnsborg borgruinen og til gravhøjene Bavnehøj og Glentehøj.

Fredningsforslaget lægger op til, at de eksisterende stier i området ikke nedlægges. Hvis der skal anlægges yderligere stier i området, skal det som udgangspunkt ske efter aftale med lodsejeren.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område som foreslås fredet.

Umiddelbart øst for det foreslåede fredningsområde ligger Ravnsby Bakker. Her blev 392 ha fredet i 1974 med det formål at undgå indvinding af råstoffer. Efterfølgende, i 2003, har Danmarks Naturfredningsforening og daværende Ravnsborg Kommune foranlediget, at yderligere 13 ha blev fredet, ligeledes for at beskytte området imod råstofgravning.

Zonestatus

Hele fredningsområdet ligger i landzone.

Nationale interesser

- Tunneldalsområdet omkring Ravnsby Bakker er udpeget til Nationalt Geologisk Interesseområde
- Omkring Lindet findes ti fredede fortidsminder, som er nationale kulturhistoriske interesser
- Hovedparten af området er kystnærhedszone, der er en national interesse
- I området findes kulturarvsarealer, hvor der med en vis sandsynlighed kan gøres arkæologiske fund af national eller international videnskabelig betydning.

Kommuneplanforhold

Det foreslåede fredningsområde er i Kommuneplan 2010-2022 for Lolland Kommune blandt andet udpeget som

- større uforstyrret landskab
- Birkets Kirkes landskabelige fjernvirkning
- kystnærhedszone
- jordbrugsområde med særlige natur- og landskabsværdier
- geologisk interesseområde
- særlig lokalt naturområde
- område med særlige drikkevandsinteresser
- indvindingsopland for vandværker
- område, hvor skovtilplantning er uønsket.

Regionale interesser

Regionplan Sjælland vedtog den 13. december 2012 Råstofplan for Region Sjælland 2013-2023. Planen udlægger stort set hele det område, som foreslås fredet, til nyt interesseområde for råstofgravning. Desuden udlægges ca. 8,2 ha i det centrale fredningsområde til nyt graveområde.

I forbindelse med den offentlige høring om forslaget til råstofplan, gjorde både Lolland Kommune og Danmarks Naturfredningsforening opmærksom på at råstofgravning ikke er forenelig med områdets fredningsmæssige interesser. Efterfølgende har kommunen nedlagt et § 34-forbud efter naturbeskyttelsesloven, som medfører, at der skal rejses en fredningssag inden for et år efter at forbuddet er meddelt.

Både Danmarks Naturfredningsforening og Lolland Kommune har klaget over vedtagelsen af råstofplanen til Natur- og Miljøklagenævnet, idet planen er i strid med flere planlægningsmæssige interesser i området, råstoflovens § 3 og det faktum at der er nedlagt et § 34-forbud efter naturbeskyttelsesloven. Begge klager er vedlagt som bilag 5 og 6.

Nord for Birket, som er uden for det foreslåede fredningsområde, ligger Birket Grusgrav, hvor der fortsat indvindes grus. Foto: Birgitte B. Ingrisch.

Mulighedernes Land

Mulighedernes Land er et partnerskabsprojekt mellem Realdania og de tre kommuner Bornholm, Lolland og Thisted, som blev gennemført fra 2007-2012. Målet med projektet var at vise nye veje for udviklingen i de danske yderområder og at udvikle og afprøve nye strategier i en række konkrete demonstrationsprojekter i de tre kommuner. Mulighedernes Land handlede ikke i første omgang om at skabe vækst, men om at fastholde og styrke de stedbundne kvaliteter og potentialer, som findes i yderområderne. Målet var gennem et fokus på konkrete steder, mennesker og projekter at skabe udvikling med udgangspunkt i lokale kvaliteter.

Landsbyen Birket, som ligger umiddelbart nord for fredningsområdet, blev udpeget som forsøgslandsby, og her blev mange overskydende boliger istandsat eller nedrevet i steder for at stå og forfalde, ligesom den nedlagte Birket Skole blev istandsat med det formål, at give birketborgerne et møde-/forsamlingssted til aktiviteter mm. Projektet viser, hvordan man med en helhedsorienteret indsats kan skabe en positiv udvikling i et område.

En fredning af Lindet-området vil understøtte dette projekts intentioner om at udvikle områdets værdier med udgangspunkt i de stedbundne kvaliteter”.

III Indsigelser og bemærkninger til fredningsforslaget

Under mødet den 21. oktober 2013 redegjorde **Danmarks Naturfredningsforening** for fredningsforslaget.

Repræsentanten for foreningen havde forståelse for, at økonomiske hensyn kan nødvendiggøre en begrænsning af fredningen, men gjorde gældende, at det må tages i betragtning, at kommunen efter naturbeskyttelseslovens § 34, har nedlagt forbud mod bl.a. gravning, inden regionen vedtog råstofplanen. Der er derfor ikke opstået nogen berettiget forventning som følge af regionens vedtagelse af råstofplanen. Den bekendtgørelse, der er nævnt i § 7 sidste afsnit er rettelig nr. 820 af 21. juni 2013. Bestemmelsen i § 2, næstsidste afsnit om udlæg af foder m.v. er ikke noget kardinalpunkt.

Gert Mortensen, **Lolland kommune** tilsluttede sig ovenstående redegørelse og nævnte, at kommunen har peget på alternative gravemuligheder. Da regionen ikke ville følge disse forslag, måtte kommunen nedlægge forbud efter naturbeskyttelseslovens § 34.

Det blev foreslået, at lb.nr. 46 udgår.

Det blev oplyst, at hele lb.nr. 17 nu er udlagt til bebyggelse, gårdsplads og have.

Der fremkom endvidere udtalelser for og mod fredningsforslaget.

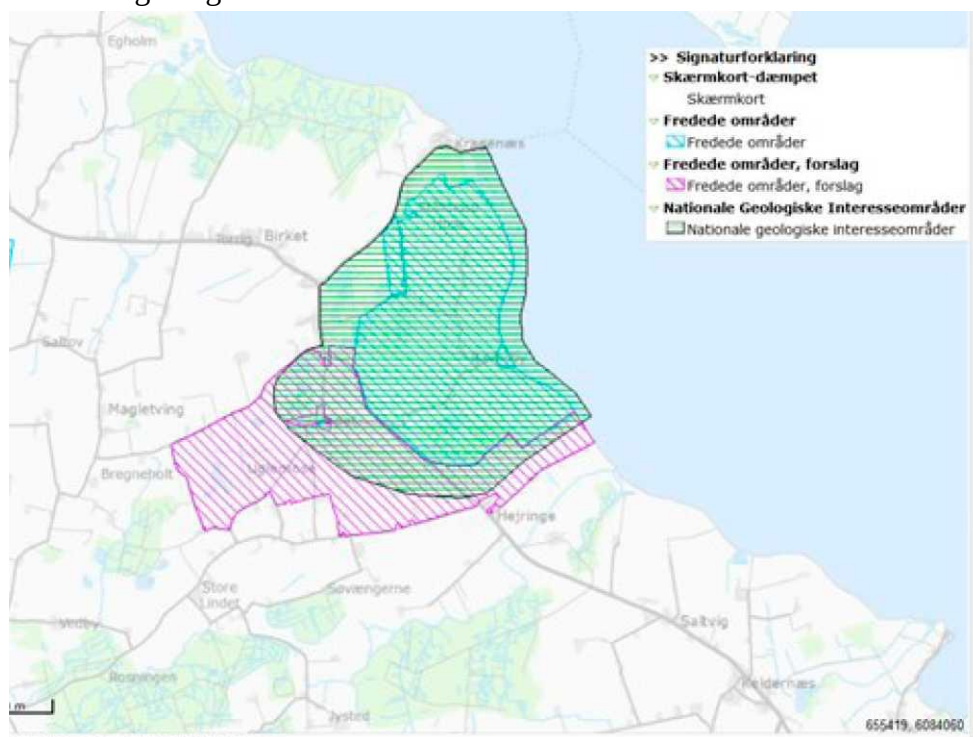
I brev af 3. januar 2014 fra **Naturstyrelsen** hedder det:

”

Med henvisning til forhandlingsprotokollen for offentligt møde om sagen den 21. oktober 2013, fremsendes hermed Naturstyrelsens bemærkninger til sagen. Endvidere er som ønsket af Fredningsnævnet nedenfor indsat kort, der bl.a. viser det gennem råstofplanlægningen udlagte råstofgraveområde.

Naturstyrelsen er generelt enig i, at området omfattet af fredningsforslaget rummer landskabelige, geologiske og naturmæssige kvaliteter. En betydelig del af fredningsområdet indgår - sammen med de tidligere fredede områder - i et nationalt geologisk interesseområde. Ud fra en national synsvinkel kan Naturstyrelsen på denne baggrund anerkende, at der er en relevant overordnet idé i at frede den sidste del af det nationale geologiske interesseområde.

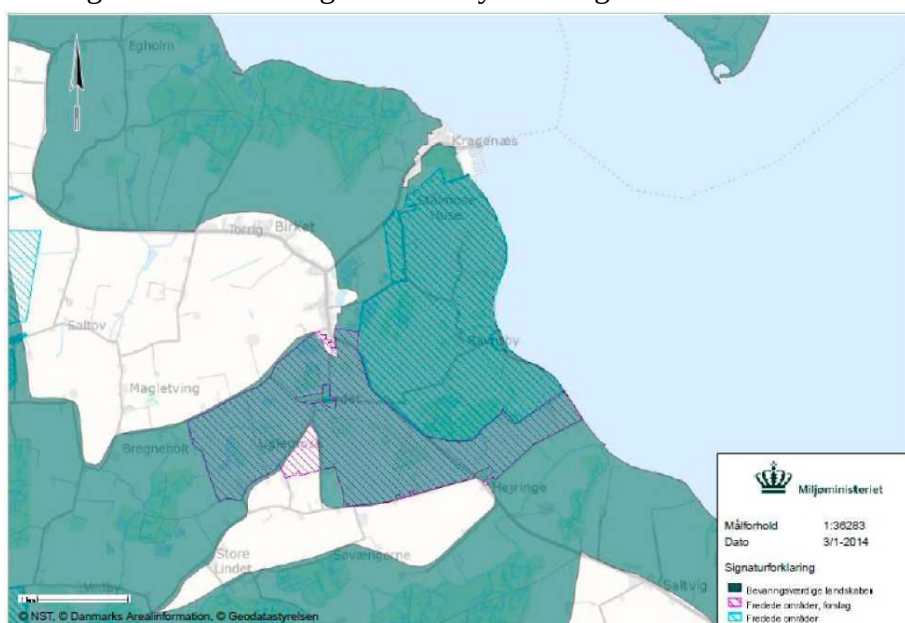
På nedenstående kort 1 er vist eksisterende fredninger, den foreslåede nye fredning samt det nationale geologiske interesseområde.

Kort 1

Store dele af det nu foreslåede fredningsområde indgår desuden - sammen med det allerede fredede område - i en sammenhængende struktur af bevaringsværdige landskaber. Sådanne bevaringsværdige landskaber skal i medfør af planloven udpeges i kommuneplanlægningen - og indtil kommunen selvstændigt har gennemført en udpegning af bevaringsværdige landskaber, videreføres de bevaringsværdige landskaber fra Regionplanen fra 2005.

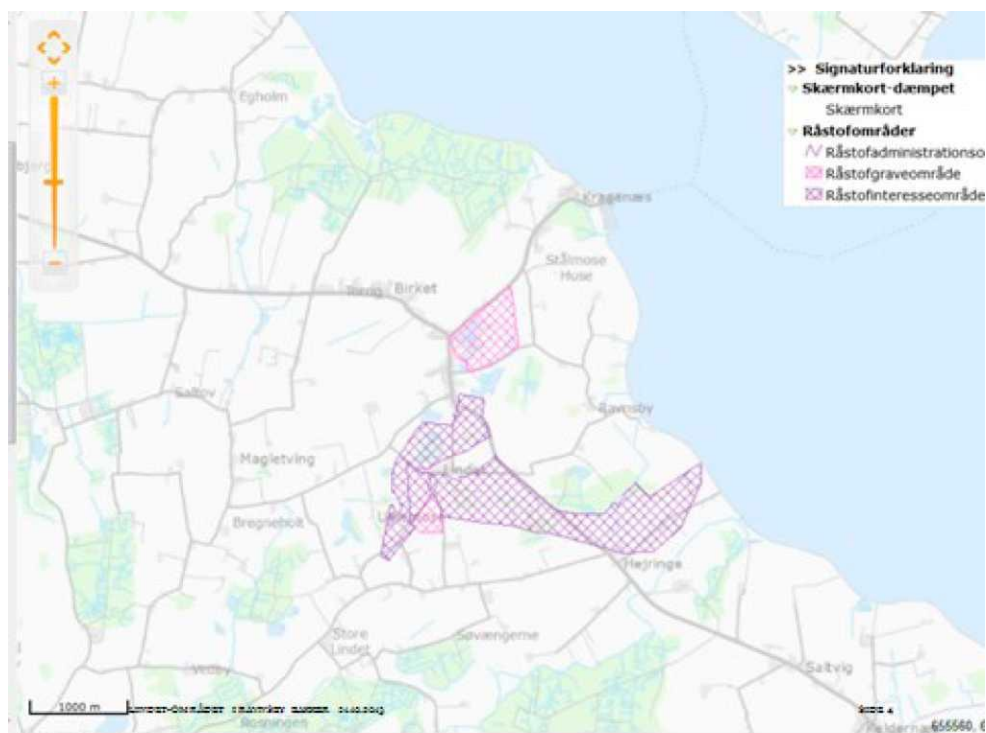
De gældende udpegninger af bevaringsværdige landskaber fremgår af nedenstående kort 2, hvor også eksisterende og foreslået ny fredning er vist:

Kort 2

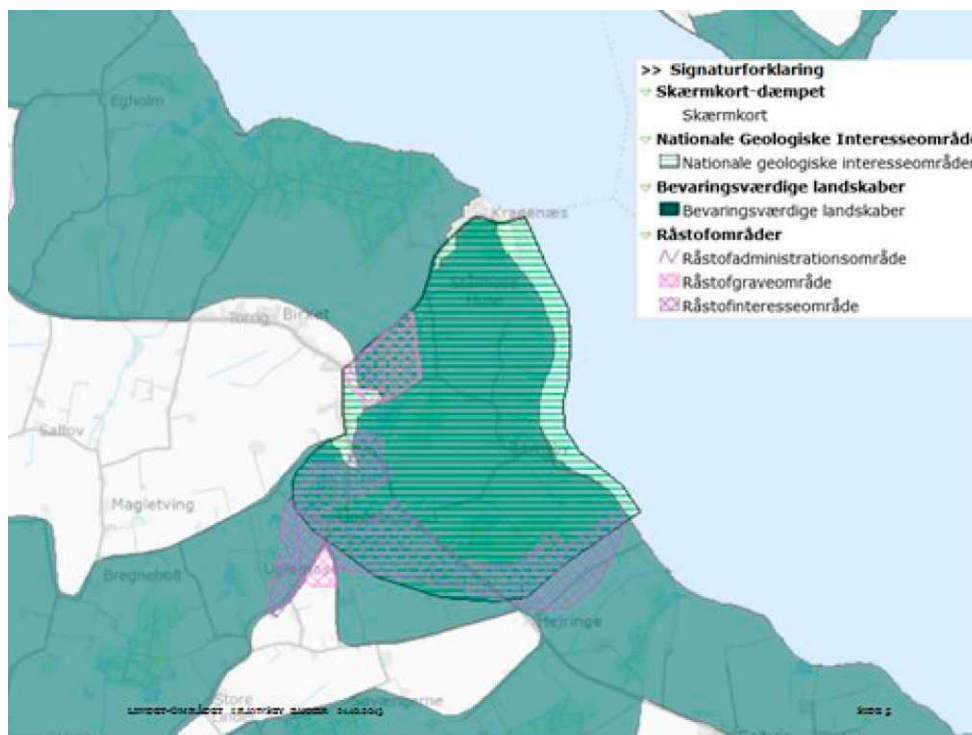
Samlet set danner den gamle fredning og den foreslåede nye fredning altså et sammenhængende natur- og landskabsområde - med væsentlige kulturspor (Ravnsborg) og væsentlige geologiske og naturmæssige værdier.

Der er begrænsede ressourcer til rådighed til at gennemføre fredninger, og derfor må man prioritere og vælge, hvor man vil lægge fredningsindsatsen. I Handlingsplan for fredning 2013, som Naturstyrelsen, Kommunernes Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening har udarbejdet sammen, er netop fredning af større sammenhængende landskabsområder et prioriteret hovedmål for fredningsarbejdet. Det foreliggende fredningsforslag er således i god overensstemmelse med denne overordnede prioritering. På den baggrund har Naturstyrelsen grundlæggende en positiv holdning til de væsentligste elementer i det foreliggende fredningsforslag. Naturstyrelsen har også noteret sig, at forslaget er moderat og fokuseret på hovedformålet - at bevare landskaberne. For så vidt angår det lille trekantede område, som i Regionens råstofplanlægning er udlagt som graveområde, er situationen efter Naturstyrelsens opfattelse anderledes.

Kort 3

På kort 3 vises den aktuelle råstofplanlægning - her ses dels det eksisterende, aktive råstofgraveområde (nordligst), dels et nyt større råstofinteresseområde, og endelig det nye, trekantede råstofgraveområde

Kort 4.

Som det fremgår af kort 4 (sammenholdt med kort 2), ligger lige netop dette lille, trekantede råstofgraveområde udenfor de bevaringsværdige landskaber, og udenfor det nationale geologiske interesseområde. Der er derfor ikke de samme overordnede og nationale interesser i at beskytte det areal. Sagt på en anden måde er det efter Naturstyrelsens opfattelse ikke afgørende vigtigt i forhold det samlede fredede område, at netop dette areal også er med. Natur- og Miljøklagenævnet har efter det offentlige møde (med afgørelse af 31. oktober 2013) taget stilling til en klagesag om lovligheden af den endelige vedtagelse af den råstofplan, der udlægger området til graveområde. Natur- og Miljøklagenævnet når i afgørelsen frem til, at planens vedtagelse (uanset det af kommunen nedlagte §34-forbud) står ved magt, og det trekantede områdes status af udlagt graveområde står dermed også ved magt. På denne baggrund er det Naturstyrelsens opfattelse, at dette lille areal må udtages af fredningen. Vel må det som udgangspunkt gælde, at med § 34-forbudets bekendtgørelse inden råstofplanens endelige vedtagelse, er fredningen principielt "først i tid, først i ret" i forhold til råstofplanlægningen. Ikke desto mindre må Naturstyrelsen forudse, at der vil blive nedlagt påstand om en fredningserstatning, der er ude af proportion med den fredningsmæssige gevinst ved også at frede lige netop dette areal. Naturstyrelsen finder ikke, at der er tilstrækkeligt tungvejende fredningsmæssige grunde til at afprøve dette for styrelsen økonomisk risikofyldte spørgsmål gennem en række instanser. Arealet er nedenfor indtegnet på et udsnit af fredningskortet. For samlet set at opnå en hensigtsmæssig fredningsafgrænsning, foreslås arealerne umiddelbart syd for råstofgraveområdet ligeledes udtaget - dette areal er ligeledes angivet på kortet (med stiplet linje).

Bestyrelsen for tolvstensfiguren Dodekalitten, Friluftsrådet og Museum Lolland-Falster har anbefalet fredningsforslaget. Museum Lolland Falster har udtalt, at kulturlandskabet i Birket er ekstremt sårbart for yderligere grusgravning.

Region Sjælland har i brev af 3. januar 2014 anbefalet, at fredningsforslaget frafaldes. Til støtte herfor har regionen bl.a. anført, at de naturlige forekomster af råstoffer på Lolland-Falster er forholdsmæssigt sparsomme, at der allerede er fredet et større område omkring Ravnsby Bakker, og at det er Regionens vurdering, at der med råstofplanen er foretaget den fornødne interesseafvejning af de forskellige beskyttelsesinteresser i området omkring Lindet og det samfundsmæssige behov for råstoffer.

Danmarks Naturfredningsforening og Lolland kommune har erklæret sig indforstået med, at hele lb.nr. 27 angives med havesignatur.

Danmarks Naturfredningsforening har i brev af 17. februar 2014 bl.a. udtalt, at DN er enig i Naturstyrelsens 5 konkrete forslag til ændringer i fredningsbestemmelserne. Overfor Regionens bemærkninger har DN udtalt, at det om 10-15 år vil være nødvendigt at finde andre veje til råstofudvinding på steder uden natur, landskabs- og kulturhistoriske interesse, og at ødelæggelse af et værdifuldt landskab bør undgås.

Lolland kommune har i brev af 18. februar 2014 begrænset sit fredningsforslag til graveområdet og den del af interesseområdet, hvor der realistisk kan ske grusgravning i fremtiden og tiltrådt, at fredningsbestemmelserne tilpasses, som foreslået af Naturstyrelsen og f.s.v. angår § 2.4 og § 6 af Patriotisk Selskab. Kommunen har endvidere anført, at der findes andre områder i kommunen, hvor råstofudvinding vil kunne finde sted.

Ejeren af lb. nr. 27 har anmodet om, at hele ejendommen mat. nr. 11b Ll. Lindet by, Birket angives som ”Hus med have/gårdsplads”.

Patriotisk Selskab har for en række lodsejere fremsat indsigelser mod fredningsforslaget.

Niels P. Skov-Larsen, ejer af lb. nr. 26 har tilsluttet sig fredningsforslaget med visse ændringer herunder, at forbuddet mod udlæg af foder i § 2 udgår, da et forbud her imod vil medføre tab af jagtleje.

IV. Fredningsnævnets overvejelser og afgørelse

Efter Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 31. oktober 2013 foreligger der en gyldigt vedtaget råstofplan, der omfatter en del af det område, der foreslås fredet. Desuagtet findes fredningsnævnet ikke at være afskåret fra at træffe en afgørelse, der udelukker råstofgravning, såfremt en samlet skønsmæssig vægtning af de hensyn der ligger til grund for regionens afgørelse om råstofplanlægning over for de hensyn, der ligger bag fredningsforslaget måtte kunne føre hertil.

Efter naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan fredningsnævnet gennemføre fredning til varetægelse af de formål, der er nævnt i lovens § 1.

Af naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 1, fremgår, at loven særlig tilsigter at beskytte naturen og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier og at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen og at forbedre mulighederne for friluftsliv.

Fredningsnævnet er enig i, at De Lollandske Alper har væsentlige landskabelige, kulturhistoriske og naturvidenskabelige værdier. Fredningsnævnet finder, at fredningsforslagets formål er omfattet af de hensyn, der er opregnet i naturbeskyttelseslovens § 1, for hele det område, der er foreslået fredet af Danmarks Naturfredningsforening, og finder området fredningsværdigt.

Over for Region Sjællands råstofplan for 2012-2023 har fredningsnævnet under de anførte omstændigheder fundet det ubetænkeligt at imødekomme fredningsforslaget for så vidt angår det område, der af Region Sjælland er udpeget som interesseområde for råstofudnyttelse. Fredningsnævnet har blandt andet lagt vægt på, at interesseområdet alene har karakter af en foreløbig reservation, der omhandler en periode frem til 2023.

Ved vurderingen af, om der tillige skal gennemføres fredning af det område, der af regionen er udpeget som råstofgraveområde, har fredningsnævnet på den ene side lagt vægt på de forhold, der har dannet baggrund for råstofplanlægningen, hvorefter regionen har til opgave at sikre den samfundsmæssigt nødvendige forsyning med råstoffer, og at der i denne beslutning er taget hensyn til blandt andet naturbeskyttelse og bevarelsen af landskabelige værdier. Fredningsnævnet har på den anden side lagt vægt på, at råstofgraveområdet alene andrager ca. 8 ha. der er centralt placeret i det større sammenhængende naturområde, der af fredningsnævnet anses for fredningsværdigt. Endvidere er der lagt vægt på, at det på sigt formentlig vil være nødvendigt at finde alternative graveområder, og at der allerede finder råstofudvinding sted ved Birket nord for Lindetområdet. Endvidere er der lagt vægt på, at formålet med gennemførelse af fredningen er at sikre et større sammenhængende naturområde for eftertiden.

Fredningsnævnet har overvejet, om nævnet af økonomiske årsager, og da området ligger uden for det nationale geologiske interesseområde skal tilslutte sig det af Naturstyrelsen anførte om, at råstofgraveområdet skal udgå af fredningen. Hverken Naturstyrelsen eller andre har imidlertid udtalt sig om den forventelige størrelse af en potentiel erstatning, hvis området fredes.

Fredningsnævnet finder efter en samlet skønsmæssig vurdering, at gennemførelse af fredning for hele det område, der er foreslået fredet af Danmarks Naturfredningsforening, er af så væsentlig interesse, at området skal fredes.

Den omstændighed, at en del af området indgår i regionens råstofplan, eller at fredning kan medføre mulige ret betydelige økonomiske krav, kan ikke føre til andet resultat.

Der er enighed om, at ejendommen matr. nr. 11b Ll. Lindet by, Birket lb. nr. 27, som anbefalet af rekvirenterne i det hele angives med havesignatur.

Fredningsnævnet har i medfør af naturbeskyttelseslovens § 40, stk. 1, udskilt afgørelsen af erstatningsspørgsmålet til en samtidig truffet, selvstændig afgørelse.

Da den samlede erstatning og godtgørelse i anledning af fredningen overstiger 500.000 kr., skal Natur- og Miljøklagenævnet efterprøve fredningsnævnets afgørelse i dens helhed, uanset om afgørelsen påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 42.

Det fredede område fremgår af det tidligere fremsendte fredningskort af 12. april 2013 og omfatter følgende ejendomme:

Ejerlav	Matr. nr.
St. Lindet By, Birket 9a,	Del af 12a, del af 8m, del af 8c, del af del af 8a, 32c, 14c, del af 14a, 14b.
Ll. Lindet By, Birket	Del af 1a
St. Lindet By, Birket	11f, 32n, 32 l, 32o, 32p, 32q, 32h.
Birket By, Birket	Del af 3a, 4g, 4a, 14c, del af 8a, del af 8l, 8m, 5d, del af ”a”, del af ”d”.
Dalbygård, Birket	”a”, 2q
Ll. Lindet, Birket	Del af ”b”.
Birket By, Birket	Del af ”h”.
Ravnsby By, Birket	Del af ”c”.
Birket By, Birket	”k”.
Hejringe By, Birket	Del af ”a”, del af ”d”, del af b”.
Birket By, Birket	Del af 5 a, 5m, 5l.
Dalbygård, Birket	5b.
Birket By, Birket	6a, 6k, 5e, 6h
Ll.Lindet by, Birket	Del af 7b, del af 2d, del af 3a, del af 4c.
Hejringe By, Birket	11i, 5c.
Birket By, Birket	6e, 6f, 7e, 7f.
Dalbygård, Birket	Del af 1h, 2r, 1g 2g.
Ll.Lindet By, Birket	11a.
Dalbygård, Birket	2f, 2o, 2p, 2n.
Ll. Lindet By, Birket	2b.

Dalbygård, Birket	1a, 2b.
Birket By, Birket	7g.
Ll. Lindet By, Birket	11b, 3e.
Hejringe By, Birket	5k.
Birket By, Birket	10c, 21a.
Hejringe By, Birket	Del af 5h, 5i, del af 5f.
Ravnsby By, Birket	15a.
Birket By, Birket 10d,	7i, 7d, 7b, 7h, 12b, 9b, 8b, 5c, 11n, 9c, 12i, 11z, 7c, 20a.
Hejringe By, Birket	6p, 5e, 2e, 1p, 2d, del af 5a, del af 3a, 6t, 3b, del af 4a, 4b.

Med hensyn til fredningsforslagets fredningsbestemmelser er der enighed om at godkende disse med de ændringer, der er foreslået af Naturstyrelsen og tiltrådt af rekvirenterne. Der er endvidere af hensyn til erstatningsspørgsmålet enighed om at godkende den ændring af § 2 (udlæg af foder m.v.), som Niels P. Skov-Larsen har foreslået.

V. Fredningsbestemmelser:

§ 1 Fredningens formål

Det er fredningens formål,

- At sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende åbent landskab afbrudt af søer, moser, småskove, levende hegn og vejtræer i sammenhæng med de tilstødende fredede områder. Væsentligt er det også at sikre de lange kig ud over landskabet fra bakketoppe og højtliggende partier
- At sikre de geologiske interesser, herunder tunneldal, kamebakke, dødishuller mv.
- At sikre kulturarven i området, herunder oldtidens, middelalderens og nyere tids værdier
- At beskytte og forbedre områdets naturmæssige værdier
- At sikre områdets rekreative værdier, herunder offentlighedens adgang til området
- At medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

§ 2 Arealernes drift

Der må ikke etableres nye levende hegn som er udsigtshæmmende fra offentlige veje og stier. Ønsker om nye levende hegn skal forelægges fredningsnævnet til godkendelse inden de etableres. Eksisterende læhegn kan vedligeholdes eller udskiftes.

Dyrkede arealer må anvendes som hidtil, og der kan foretages sædvanlige landbrugsmæssige omlægninger.

Arealerne må ikke anvendes til hjortefarme, strudsefarme o. lign., der kræver usædvanlige hegning, som hindrer vildtets frie passage i det åbne land.

Der er indenfor området en række naturlokaliteter omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Tilstanden af disse områder må, jf. naturbeskyttelsesloven, ikke ændres på nogen måde, ved f.eks. tilplantning. Der kan efter ansøgning til kommunen gives dispensation til naturforbedrende tiltag.

Haver kan, uanset ovennævnte bestemmelser, udnyttes som hidtil og herunder tilplantes eller omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.

§ 3 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden - heller ikke til eget brug – eller foretages opfyldning, planering eller afgravning af terrænet.

Fredningsnævnet kan godkende frilægning af rørlagte vandløb, genskabelse af vådområder ved ophør af dræning mv. samt anlæg af mindre søer. Fredningsnævnet kan herved uanset § 3, stk. 1 godkende, at der sker terrænændringer.

Arkæologiske undersøgelser kan gennemføres efter fredningsnævnets forudgående tilladelse, hvis arealerne genskabes efter undersøgelsen.

Fredningsnævnet kan godkende, at der sker terrænændringer som følge af naturgenopretning.

§ 4 Bebyggelse

Der må ikke opføres ny selvstændig bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter, transformerstationer, drivhuse og lignende. Drivhuse og skure i eksisterende haver er dog tilladt. Tilbygning til og udvendig ombygning af eksisterende bygninger kræver godkendelse af fredningsnævnet med hensyn til størrelse samt udformning inkl. materiale- og farvevalg.

Fredningen er ikke til hinder for de for jordbrugsdriften erhvervsmæssigt nødvendige bygninger samt de for landbrugsdriften nødvendige læskure til husdyr.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

Der må ikke etableres faste konstruktioner, indretninger og anlæg som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Der må kun

etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger. Belysning langs cykelstier er dog tilladt.

Uden for have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende.

Der må ikke anlægges campingpladser, sportsanlæg, skydebaner og motorbaner eller etableres oplags- eller lossepladser eller lignende.

Der må ikke opstilles udrangerede maskiner eller lignende.

Fredningen er ikke til hinder for opstilling af sædvanlige landbrugshegn til kreaturer, heste og får.

Der må ikke opsættes skilte uden tilladelse fra plejemyndigheden. Dog kan informationstavler til formidling af fredningen opsættes på foranledning af plejemyndigheden.

§ 6 Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markers nuværende trace kan ændres, hvis der er særlige samfundsmæssige begrundelser, og hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet opretholdes.

Der kan udlægges nye stier som trampespor eller slåede 1 meter brede stier gennem området efter aftale med lodsejeren.

På privatejede arealer har plejemyndigheden efter aftale med lodsejeren ret til at afmærke stiforløb samt til at opsætte kortborde i beskedent omfang.

Efter aftale med både lodsejer og Lolland Kommune kan der endvidere etableres en primitiv overnatningsplads i området.

§ 7 Naturpleje

Efter fredningens gennemførelse udarbejder plejemyndigheden, Lolland Kommune en plejeplan inden for 5 år eller hurtigst muligt derefter, og herefter efter behov.

Plejeplanen bør bl.a. sikre Uglemose og Lyngmose en god naturtilstand ved at der fra tid til anden sker rydning af dele af moserne, så der kan trænge lys ned.

Plejeplanen kan også indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke og affaldskurve samt opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Grundejere, forpagtere og Danmarks Naturfredningsforening skal gives ret til at udtale sig om forslag til plejeplan.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 820 af 21.juni 2013.

Når plejeplanen er vedtaget, har plejemyndigheden mulighed for - efter forudgående underretning til og uden udgift for ejerne - at udføre naturpleje på private udyrkede arealer til opfyldelse af fredningens formål.

§ 8 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Fredningsafgørelsen skal tinglyses på de i afsnit IV nævnte ejendomme.

VI Klagevejledning:

Denne afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Natur- og Miljøklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV. Klage skal indgives skriftligt til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende klageberettigede, dog højst 4 uger fra den offentlige bekendtgørelse af afgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, jf. § 87.

Klageberettiget er ejere og brugere, der skal have afgørelsen tilsendt samt enhver, der under sagen har givet møde for nævnet eller har fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, samt statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

Heidi Marqweis

Kirsten Linde

Edith Marie Rosenmeier

AFGØRELSE
om
erstatning i anledning af
fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker,
afsagt den 17. december 2014
af
Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster.

Indledning:

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster har den 17. december 2014 truffet afgørelse om fredning af Lindet-området i Ravnsby Bakker.

Grundejerne og andre interessenter fik ved brev af 14. oktober 2014 tilsendt de vedtagne fredningsbestemmelser og blev anmodet om at fremsende erstatningskrav til fredningsnævnet senest d. 25. november 2014.

Naturstyrelsen og Lolland kommune har afgivet udtalelser om erstatningskravene den 10. december 2014.

Fredningsnævnet har under behandlingen af erstatningskravene været sammensat af formanden dommer Kirsten Linde og nævnsmedlemmerne Edith Marie Rosenmeier (udpeget af Miljøministeren) og Heidi Marqweis (udpeget som suppleant af kommunalbestyrelsen i Lolland kommune).

Danmarks Naturfredningsforening har udarbejdet revideret fredningskort af december 2014.

De nedenfor nævnte lodsejernumre henviser til den lodsejerfortegnelse, der var knyttet til fredningsforslaget, med senere ændringer.

Fredningsnævnet skal i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1.pkt., jf. § 33, stk. 5 fastsætte erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem. Fredningsnævnet har indenfor den fastsatte frist modtaget en række erstatningskrav, se nærmere nedenfor.

Fremsatte erstatningskrav:

Løbenummer 1, Claus Nielsen, Bandholmvej 41, 4943 Tørrig, del af 12a St. Lindet by, Birket har ved Patriotisk Selskab nedlagt krav om erstatning på 157.375 kr. inklusive omkostninger til bistand.

Beløbet fremkommer således:

Tab af handelsværdi	137.400 kr.
Forringelse af jagtværdi	13.750 kr.
Omkostninger til juridisk og sagkyndig bistand	<u>6.225 kr.</u>
I alt	157.375 kr.

Patriotisk Selskab har gjort gældende, at fredningen er så restriktiv, at den vil medføre en forringelse på 15 % af ejendommens handelsværdi. Det er endvidere gjort gældende, at landbrugsjord i henhold til Danmarks Statistik for Sjælland har været handlet til 200.000 kr. pr. ha., og at dette er i underkanten for prisen i området. Endvidere er det gjort gældende, at en konkret ejendomsvurdering ved en ejendomsmægler er nødvendig. Beløbet 137.400 kr. er opgjort som handelsværdien pr. ha. 200.000 kr. x 0,15 x ejendommens areal 4,58 ha. = 137.400 kr.

Med hensyn til tab af jagtværdi har Patriotisk Selskab anført, at fredningen vil medføre en væsentlig reduktion i den naturlige vildtbestand. Lejeniveauet for jagt på markarealer, der ligger på 600 kr. pr. ha. vil derfor blive halveret svarende til 300 kr. pr. ha. Dette skal kapitaliseres over 10 år svarende til 13.750 kr. for de berørte arealer. Patriotisk Selskab har henvist til en udtalelse af 14. november 2014 fra jagtkonsulent Fritz Heje Hansen, Danmarks Jægerforbund.

Patriotisk Selskab har endvidere gjort gældende, at der burde være givet en længere frist for fremsættelse af erstatningskrav.

Løbenummer 4, Henrik Christensen, Frisenlundvej 10, 4930 Søllested, dele af 9a og 8a St. Lindet by, Birket og 32c smst. har ved Patriotisk Selskab fremsat krav om erstatning på 1.410.625 kr. inklusive godtgørelse for omkostninger til juridisk og sagkyndig bistand.

Beløbet fremkommer således:

Tab af handelsværdi	1.254.000 kr.
Forringelse af jagtværdi	139.000 kr.
Omkostninger til juridisk og sagkyndig bistand	<u>17.625 kr.</u>
I alt	1.410.625 kr.

Patriotisk Selskab har for Henrik Christensen med hensyn til tab af handelsværdi og forringelse af jagtværdi og frist for fremsættelse af erstatningskrav gjort samme synspunkter gældende som for Claus Nielsen. Da arealet udgør 41,83 ha. udgør kravet vedrørende tabt handelsværdi 200.000 kr. x 0,15 x 41,83 afrundet til 1.254.000 kr. og kravet vedrørende jagtværdi 139.000 kr. for de berørte arealer.

Løbenummer 6, Lise Theil, Maglehøjvej 44, 4913 Horslunde, del af matr. nr. 14a St. Lindet by, Lindet, 14b smst. og del af 1a Ll. Lindet by, Lindet har nedlagt påstand om erstatning på 21.062.099 kr. Beløbet skal dække nedgangen i ejendommens handelsværdi. Beløbet fremkommer efter nogle vedlagte bilag således:

1,08 ha graveområde	4.600.000 kr.
---------------------	---------------

Det anføres det, at der i boreprøver udført for region Sjælland på arealet er fundet sandforekomster i gennemsnit 20 meters tykkelse svarende til 200.000 kubikmeter pr. ha., hvoraf en del vurderes at ligge under grundvandsspejlet.

Beregning pr. ha:

De første 6 meter i dybden	
60.000 kubikmeter á 50 kr. netto	3.000.000 kr.

Under grundvandsspejl 14 meter i dybden	
140.000 kubikmeter á 30 kr. netto	<u>4.200.000 kr.</u>
	7.200.000 kr. pr. ha.

Lise Theils graveområde	1,08 ha.	
- 20 meter langs vej	0,28 ha.	
- Realistisk graveområde	0,8 ha.	
- Mistet råstofindvinding	7.200.000 kr. x 0,8	5.760.000 kr.

14,1 ha graveinteresseområde á 1.100.000 kr.	
ifølge nærmere beregning	15.510.000 kr.

25,64 ha. landbrugsjord á 35.000 kr.	
ifølge nærmere beregning	897.400 kr.

Det anføres, at de seneste handler om landbrug på Vestlolland er sket til en pris på 350.000 kr. pr. ha. Restriktionerne må antages at medføre en reduktion af handelsprisen på 10 % = 35.000 kr. pr. ha. Restriktionerne vil begrænse kredsen af interesserede købere, der driver traditionelt landbrug. Forbud mod hjortefarme m.v. og lignende, der kræver usædvanlig hegning, dækker vel over muligheden for at lave fasanopdræt og volierer, hvilket forringer jagten.

Restriktionerne vedrørende hegning vil skabe usikkerhed med hensyn til tilplantning med juletræer og frugttræer og udelukke al nytænkning på arealerne.

3,05 ha. § 3 områder á 17.500 kr. ifølge nærmere beregning 53.375 kr.

Det er anført, at de restriktioner, som fredningen medfører, vil forringe jagten meget.

0,33 ha. fredskov 0 kr.

Vej/sti 640 meter á 20 kr./ meter 1.280 kr.

I alt 21.062.099 kr.

Godtgørelse for sagkyndig bistand ikke endeligt opgjort. Foreløbig afholdt 4.000 kr.

Løbenummer 12, Jørgen Thomsen, Kappellanvej 20, 4943 Torrig, del af matr. nr. 3a Birket by, Birket, 4g og 4a smst. har ved Patriotisk Selskab nedlagt krav om erstatning på i alt 1.863.975 kr. inklusive omkostninger til juridisk og sagkyndig bistand.

Patriotisk Selskab har for Jørgen Thomsen gjort samme synspunkter gældende som for Claus Nielsen vedrørende tab af handelsværdi. Da arealet udgør 48,28 ha. udgør kravet vedrørende tabt handelsværdi 200.000 kr. x 0,15 x 48,23 afrundet til 1.446.000 kr.

Beløbet fremkommer således:

Tab af handelsværdi 1.446.000 kr.

Tab af ret til at grave grus til eget forbrug 200.000 kr.

Forringelse af jagtværdi 200.000 kr.

Omkostninger til juridisk og sagkyndig bistand 17.975 kr.

I alt 1.863.975 kr.

Tabet af ret til grusgravning opgøres som en årlig ret til 200 kubikmeter til vedligeholdelse af eget vejnet. Tabet opgøres som 100 kubikmeter årligt á 200 kr. i 10 år.

Med hensyn til forringelse af jagtværdi har Patriotisk Selskab henvist til, hvad der er anført ovenfor om Claus Nielsens jagtret. Selskabet har endvidere anført, at den nuværende jagtlejer har varslet genforhandling af nuværende jagtleje, hvis fredningen gennemføres. Nuværende jagtleje udgør 40.000 kr., der forventes reduceret til 20.000 kr. Dette skal kapitaliseres over en 10-årig periode svarende til 200.000 kr.

Løbenummer 13, Peter Leth Skude, Meinckesvej 11, 4930 Maribo, matr. nr. 14c St. Lindet by, Lindet, del af 8a smst. del af 8l smst., 8m smst. af areal i alt 10,92 ha. har nedlagt påstand om erstatning på 573.300 kr. og har til støtte herfor navnlig anført, at dagsprisen for landbrugsjord i området ligger mellem 300.000 og 350.000 kr. pr. ha., og at fredningen medfører et værditab på 15 % svarende til 52.500 kr. pr. ha.

Løbenummer 20, Arne E. Sørensen, Sildebjergvej 11, 4953 Vesterborg, matr. nr. 6h Birket by, Birket og dele af 7b, 2d, 3a og 4c Ll. Lindet by, Lindet, 11i Hejringe og 5c Hejringe by, Birket og 6e og 6f Birket by, Birket har ved Patriotisk Selskab nedlagt påstand om erstatning på 1.391.827 kr. inklusive i omkostninger til juridisk bistand og sagkyndig bistand.

Beløbet fremkommer således:

Tabt handelsværdi	1.250.000 kr.
Forringelse af jagtværdi	125.000 kr.
Omkostninger til juridisk og sagkyndig bistand	<u>16.827 kr.</u>
I alt	1.391.827 kr.

Med hensyn til kravet på erstatning for tabt handelsværdi og forringelse af jagtværdi har Patriotisk Selskab anført det samme som for Claus Nielsen m.fl.

Da arealet er på 41,69 ha. er kravet 200.000 kr. x 0,15 x 41,69 afrundet til 1.250.000 kr. og kravet vedrørende jagtværdi 125.000 kr. svarende til de berørte arealer.

Løbenummer 26, Niels P. Skov-Larsen, Dalbyvej 7, 4943 Torrig, matr. nr. 1a og 2b Dalbygård, Birket og 7g Birket by, Birket af areal i alt 22,50 ha. har nedlagt krav om erstatning på 275.000 kr. og 5.700 kr. for betalt konsulentregning. Niels P. Skov-Larsen har anført, at fredningen vil medføre tilsvarende økonomisk tab herunder for mistet ret til at udnytte grusforekomster til eget brug.

Løbenummer 29, Mads og Christina Møller-Nielsen, Rosningvej 115, 4953 Vesterborg, del af matr. nr. 5f Hejringe by, Birket har nedlagt påstand om erstatning på 650.000 kr. svarende til ejendommens værdiforringelse på grund af fredningen.

Løbenummer 33, Jannick Bill Andersson, Birket Mose 7, 4943 Torrig L, matr. nr. 9b Birket by, Birket har krævet erstatning efter gældende regler.

Løbenummer 45, Ulla Møller, Åvej 3, 4953 Vesterborg, del af matr. nr. 3a Hejringe by, Birket har ved Patriotisk Selskab nedlagt påstand om erstatning på 870.500 kr. inklusive godtgørelse for juridisk og sagkyndig bistand.

Beløbet fremkommer således:

Tab af handelsværdi	773.000 kr.
Forringelse af jagtværdi	85.000 kr.
Omkostninger til juridisk og sagkyndig bistand	<u>12.500 kr.</u>
I alt	870.500 kr.

Patriotisk Selskab har til støtte for kravet vedrørende tabt handelsværdi og forringet jagtværdi anført det samme som vedrørende Claus Nielsen m.fl.

Beløbet 773.000 kr. er summen af 200.000 kr. x 0,15 x ejendommens areal 25,79 ha.
eksklusive § 3 areal = 773.000 kr.

Beløber 85.000 kr. svarer til de berørte arealer.

Løbenummer 22, Advokat. Anders Brøndtved har den 11. december 2014 for Ravnsbygård A/S fremsat erstatningskrav.

Da kravet er fremsat efter fristens udløb den 25. november 2014, har fredningsnævnet afvist at behandle kravet.

Naturstyrelsen og Lolland kommune har i deres udtalelser begge gjort gældende, at der ikke efter karakteren af fredningsbestemmelserne vedrørende ejendommenes drift, bebyggelse og offentlighedens adgang og stier er grundlag for at fravige de sædvanlige takster for fredningserstatninger og heller ikke for at tilkende erstatning for forringet jagtværdi. Med hensyn til Lise Theils krav om erstatning for mistet graveret anføres det i udtalelserne, at hun ikke har haft nogen berettiget forventning om at kunne udnytte arealets råstoffer henset til, at der blev nedlagt forbud efter naturbeskyttelseslovens § 34, inden en del af hendes ejendom blev udlagt til graveområde. Naturstyrelsen har dog fundet, at de mulige erstatningskrav er af en sådan størrelse, at de vil være helt ude af proportion med den fredningsmæssige gevinst ved at fastholde graveområdet som en del af fredningen. Lolland kommune har udtalt, at den samlede ressource i graveområdet udgør 0,25 millioner kubikmeter sand efter råstofplanen. Der vil således ikke kunne indvindes 200.000 m³ i Lise Theils graveområde, som anført af denne.

Med hensyn til de arealer, som er udpeget som råstofinteresseområdet, anføres det i udtalelserne, at udpegningen som interesseområde er af foreløbig karakter, hvor der ikke er sket endelig afvejning af modstridende interesser. Udpegningen kan derfor ikke have skabt en berettiget forventning hos lodsejerne.

Med hensyn til kravene fra Jørgen Thomsen, løbenummer 12 og Niels P. Skov-Larsen, løbenummer 26 har Lolland kommune anført, at fredningsbestemmelsens § 3, om ikke at kunne udnytte forekomster til eget brug er byrdefuld jf. råstoflovens § 7, stk. 2, hvorfor det må forventes, at der udmåles særskilt erstatning.

Naturstyrelsen har foreslået, at fredningsbestemmelsens § 3, stk. 1 ændres som følger: ”Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden eller foretages opfyldning, planering eller afgravning af terrænet. Såfremt der hidtil regelmæssigt er indvundet råstoffer i begrænset omfang og alene til eget brug, kan dette dog fortsætte i uændret omfang”.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Fredningsnævnets afgørelse er truffet i enighed.

Fredningsnævnet har ved udmåling af erstatning efter naturbeskyttelseslovens § 39, taget udgangspunkt i de takster, som Natur- og Miljøklagenævnet har anvendt i sin seneste praksis. Fredningsnævnet anvender således en grundtakst på 3.600 kr. /ha.

For arealer, der i forvejen er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 18, ved fortidsminder, har fredningsnævnet besluttet at anvende halv grundtakst, altså 1.800 kr./ha.

Fredningsnævnet har besluttet jf. Skov- og Naturstyrelsens vejledning herom, at fredning af arealer, der i forvejen er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, om beskyttede naturtyper eller efter strandbeskyttelseslinjen i naturbeskyttelseslovens § 15, eller er undergivet fredskovspligt, ikke skal erstattes.

En ændring af fredningsbestemmelsens § 3, stk. 1, som foreslået af Naturstyrelsen, kan ikke ske uden genoptagelse af fredningen, hvorfor anmodningen herom allerede derfor ikke kan imødekommes.

Under hensyn til reglen i råstoflovens § 7, stk. 2, finder nævnet, at ejerne af løbenumrene 12 og 26 har ret til erstatning for mistet ret til grusgravning til eget forbrug. Nævnet finder det dog ikke godtgjort, at ejerne har lidt et tab, som påstået. Skønsmæssigt finder nævnet, at erstatningen til hver af ejerne kan sættes til 25.000 kr.

Fredningsnævnet har ikke fundet grundlag for at give særskilt erstatning for forringet jagtværdi.

For offentligt ejede arealer (herunder kirkens jord) ydes ikke erstatning, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk.1 sidste pkt.

Lolland kommune ejer 2,83 ha., Skov - og Naturstyrelsen ejer 0,37 ha. og Birket sogns menighedsråd 0,49 ha. De resterende 375,45 ha. ejes af 46 private lodsejere.

Fredningsnævnet har jf. ovennævnte vejledning besluttet, at mindstetaksten skal være identisk med grundtaksten for 1 ha., altså 3.600 kr.

Med hensyn til stier har fredningsnævnet besluttet at fastholde taksten for de eksisterende stier, der herefter skal tilkendes erstatning på 15 kr. pr. løbende meter.

Region Sjælland har i brev af 3. januar 2014 udtalt: ” Råstofplanens råstofinteresseområder er kun foreløbige reservationer, hvor der umiddelbart vurderes at være potentiale for en råstofforekomst. Om der findes råstoffer i interesseområdet skal først afklares gennem en råstofkortlægning. Den nærmere afvejning af en mulig råstofforekomst i forhold til øvrige interesser i området kan medføre, at interesseområderne aldrig udlægges til graveområder”. Under hensyn til det, som Region Sjælland har udtalt, finder nævnet ikke, at der hos de

lodsejere, der ejer arealer, der er udlagt til råstofinteresseområde, er skabt nogen berettiget forventning om at kunne udnytte råstofferne på disse. Under hensyn hertil finder nævnet ikke at kunne yde særskilt erstatning for sådanne arealer.

Derimod finder nævnet ikke grundlag for at afvise krav på erstatning for arealer, der i råstofplanen er udlagt som graveområde. Fredningsnævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at der som følge af den igangværende forberedelse af råstofplanen, der var i høring i foråret 2012, blev skabt en berettiget og konkretiseret forventning om aktuelt at kunne udnytte råstoffer på arealerne hos ejerne. Den omstændighed, at der før råstofplanens vedtagelse var blevet nedlagt forbud mod grusgravning i medfør af naturbeskyttelseslovens § 34, stk. 1, finder nævnet ikke kan føre til andet resultat. Erstatningen skal fastsættes som forskellen mellem ejendommens værdi med og uden fredning. Denne forskel ses ikke dokumenteret. Ejeren af løbenummer 6, Lise Theil, har til underbygning af sit erstatningskrav opgjort dette på grundlag af det tab, som hun angiveligt mister ved ikke at kunne udnytte råstofforekomsten på arealerne. Nævnet finder ikke, at kravet kan opgøres som sket. Nævnet har dels lagt vægt på, at den samlede råstofressource på hele graveområdet er ca. 0,25 millioner kubikmeter efter råstofplanens side 64, at der ikke indgår den fortjeneste, der kan opnås ved sædvanlig landbrugsdrift, og at der ved erstatningen vil ske en engangsudbetaling selvom udvinding vil skulle ske over en årrække. Nævnet finder herefter, at erstatningen skal fastsættes efter et samlet skøn. Nævnet har fastsat erstatningen til 400.000 kr.

Ejerne af løbenummer 1, 4, 6, 12, 20, 26 og 45 har nedlagt påstand om godtgørelse for sagkyndig bistand, jf. nedenfor. Kravene herom tages til følge, dog således, at godtgørelsen for løbenumrene 1, 4, 12, 26 og 45, der alle har været repræsenteret af Patriotisk Selskab, der har afgivet stort set samme begrundelse for alle kravene, nedsættes til 1/3.

Efter naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3, 1.pkt., afholder staten tre fjerdedele af de tilkendte erstatninger. Lolland Kommune afholder en fjerdedel af de tilkendte erstatninger.

De tilkendte erstatninger forrentes i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39,stk. 4 fra den 17. december 2014, hvor fredningsnævnet traf afgørelse, og indtil erstatningen udbetales. Forrentningen sker med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto.

Miljøministeren sørger i medfør af naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, for, at de tilkendte erstatninger udbetales. En erstatning kan først kræves udbetalt, når det er endeligt afgjort, om fredningen skal gennemføres. Det følger også af § 49, stk. 1, at en erstatning tidligst kan kræves, når Natur- og Miljøklagenævnet måtte have opretholdt fredningsnævnets afgørelse.

Fredningsnævnet bestemmer derfor, at der skal ydes følgende erstatninger:

Løbenummer 1, del af matr. nr. 12a St. Lindet by, Birket, 4,58 ha tilhørende Claus Nielsen, Bandholmvej 41, 4943 Torrig.

Erstatning 3.600 kr. x 4,58 = 16.488 kr. og godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand 6.225 kr.: 3 = 2.075 kr. i alt = 18.563 kr.

Løbenummer 2, del af matr. nr. 8m smst., 0,15 ha. tilhørende Søren Worm, Skolevej 20, 4440 Mørkøv.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 3, del af Matr. nr. 8c smst., 1,32 ha. tilhørende Mogens Peter Andersen, Kapellanvej 45, 4943 Torrig.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 1,32 = 4.752 \text{ kr.}$

Løbenummer 4, del af matr. nr. 9a smst., del af 8a smst. , 32c smst. i alt 46,35 ha. hvoraf 4,52 ha er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og 0,28 ha er fredskov. Til rest 41,55 ha. tilhørende Henrik Christensen, Frisenlundvej 10, 4920 Søllested. Endvidere 289 meter eksisterende sti.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 41,55 + 15 \text{ kr.} \times 289 = 149.580 \text{ kr.} + 4.335 \text{ kr.}$ i alt 153.915 kr. og godtgørelse for sagkyndig bistand 17.625 kr.: 3 = 5.875 kr. i alt 159.790 kr.

Løbenummer 5, matr. nr. 14c smst., 0,63 ha., tilhørende Finn Beuse, Kapellanvej 35, 4943 Torrig L.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 6, del af matr. nr. 14a smst., 14b smst., del af 1a Ll. Lindet by, Birket, i alt 44,20 ha, hvoraf 0,37 ha. + 2,68 ha. i alt 3,05 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, 0,33 ha. er fredsskov og 1,08 ha. er udlagt som graveområde tilhørende Lise Theil, Maglehøjvej 44, 4913 Horslunde. Til rest 39,74 ha og i alt 640 meter eksisterende sti.

Erstatning for graveområde er af de ovenfor anførte grunde skønsmæssigt fastsat til 400.000 kr. Den samlede erstatning udgør herefter $400.000 \text{ kr.} + 3.600 \text{ kr.} \times 39,74 + 15 \text{ kr.} \times 640 = 400.00 \text{ kr.} + 144.252 \text{ kr.} + 9.600 \text{ kr.} + 4.000 \text{ kr.}$ i godtgørelse for sagkyndig bistand i alt = 557.852 kr.

Løbenummer 7, matr. nr. 11f og 32n St. Lindet by, Lindet, i alt 0,24 ha. tilhørende Christian Bjørn Andersen, Bønsvigvej 21, 4720 Præstø.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 8, matr. nr. 32l St. Lindet by, Birket, 0,08 ha. + 23meter eksisterende sti tilhørende Ole Brasch, Herstedøstervej 69B, 2620 Albertslund

Mindsteerstatning $3.600 \text{ kr.} + 15 \text{ kr.} \times 23 = 3.945 \text{ kr.}$

Løbenummer 9, matr. nr. 32o og 32p smst., ialt 0,25 ha. tilhørende Tine Boel Mikkelsen, Kratmosevej 1, Trørød, 2950 Vedbæk og Mads Boel Mikkelsen, Solgårdsvej 2, st. tv. 2942 Skodsborg.

Mindsteerstatning 3.600 kr. med 1.800 kr. til hver af ejerne.

Løbenummer 10, matr. nr. 32q smst., 0,11 ha.tilhørende Irene Anette Hunderup og Tommy Jørgensen, Mønvej 113, 4720 Præstø.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 11, matr. nr. 32h smst., 0,16 ha.tilhørende Kurt Tage Madsen, Enghaven 36, 4990 Sakskøbing.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 12, del af matr. nr. 3a Birket by, Birket 4g og 4a smst. ialt 30,86 ha., hvoraf 0,63 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 til rest 30,23 ha. tilhørende Jørgen Kofoed Thomsen, Kapellanvej 20, 4943 Torrig L.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 30,23 = 108.828 \text{ kr.}$ og godtgørelse for sagkyndig bistand $17.975 \text{ kr.} : 3 = 5.992 \text{ kr.}$ i alt 114.820 kr.

Løbenummer 13, matr. nr. 14c smst. del af 8a smst., del af 8l smst. og 8m smst. i alt 10,92 ha. hvoraf 0,05 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 d.v.s. til rest 10,87 ha. + 133 meter eksisterende sti. tilhørende Peter Leth Skude, Meinckes Vej 11, 4930 Maribo

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 10,87 + 15 \text{ kr.} \times 133 = 39.132 \text{ kr.} + 1.995 \text{ kr.}$ i alt 41.127 kr.

Løbenummer 14, matr. nr. 5d smst. 0,16 ha. ,tilhørende Finn Pontoppidan, Grønholtvej 61, 3480 Fredensborg.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 15, del af matr. nr. ”a” Birket by, Birket m.fl. I alt 2,83 ha. tilhørende Lolland kommune.

Ingen erstatning.

Løbenummer 16, del af matr. nr. 5a smst., 5m smst., 5l smst., og 5b Dalbygård, Birket i alt 20,5 ha., hvoraf 8,57 er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18 og 1,40 ha. af naturbeskyttelseslovens § 3, til rest 10,53 ha. tilhørende Anni Henningsen og Ole Elnegaard Petersen, Signe Stubsvej 20, 4943 Torrig L.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 10,53 + 1.800 \text{ kr.} \times 8,57 = 37.908 \text{ kr.} + 15.426 \text{ kr.}$ i alt = 53.334 kr.

Løbenummer 17, matr. nr. 6a Birket by, Birket, 2,36 ha., hvoraf 1,05 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18 og 0,10 ha. af § 3, til rest 1,21 ha. tilhørende Libuse Møller, Bandholmvej 120, 4943 Torrig L.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 1,21 + 1.800 \text{ kr.} \times 1,05 = 4.356 \text{ kr.} + 1.890 \text{ kr.}$ i alt = 6.246 kr.

Løbenummer 18, matr.nr. 6k smst. 0,37 ha. tilhørende Skov- og Naturstyrelsen.

Ingen erstatning.

Løbenummer 19, matr. nr. 5e smst. 0,49 ha., tilhørende Birket menighedsråd.

Ingen erstatning.

Løbenummer 20, matr. nr. 6h Birket by, del af 7b Ll. Lindet by og del af 2d smst., del af 3a smst., del af 4c smst., 11l og 5c Hejringe by, Birket, 6e og 6f Birket by, Birket i alt 41,79 ha., 3,52 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18 og 0,10 ha. af naturbeskyttelseslovens § 3 til rest 38,17 ha. tilhørende Arne Ejgil Sørensen, Sildebjergvej 11, 4953 Vesterborg.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 38,17 + 1.800 \text{ kr.} \times 3,52 = 137.412 \text{ kr.} + 6.336 \text{ kr.} = 143.748 \text{ kr.}$ og godtgørelse for sagkyndig bistand $16.827 \text{ kr.} : 3 = 5.609$ i alt 149.357 kr.

Løbenummer 21, matr. nr. 7e smst., 0,10 ha. tilhørende boet efter Kathe Erna Zygmuntovits v/bobestyrer Advodan, C. E. Christiansensvej 2, 4930 Maribo.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 22a, matr. nr. 7f smst., del af 1h Dalbygård, Birket, 2r smst., 1g smst., 2g smst., og 11a Ll. Lindet by, Birket i alt 35,45 ha. hvoraf 2,04 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18, til rest 33,41 ha. + 273 meter eksisterende sti tilhørende Ravnsbygård A/S, Hothersvej 25, 4913 Horslunde

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 33,41 + 15 \text{ kr.} \times 273 + 1.800 \text{ kr.} \times 2,04 = 120.276 \text{ kr.} + 4.095 \text{ kr.} + 3.672 \text{ kr.}$ i alt = 128.043 kr.

Løbenummer 22b, matr. nr. 5b Dalbygård, Birket af areal 0,40 ha. tilhørende Anni Henningsen og Ole Elnegaard Petersen, Signe Stubbsvej 20, 4933 Torrig L.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 23, matr. nr. 2f, 2o og 2p Dalbygård, Birket af areal i alt 0,31 ha. tilhørende Allan Pedersen, Dalbyvej 10, 4943 Torrig L.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 24, matr. nr. 2n smst., af areal 0,03 ha. tilhørende Hanne Haug Frahm og Klaus Pedersen, Nørrevænget 6, 4913 Horslunde.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 25, matr. nr. 2b Ll. Lindet by, Lindet 0,06 ha. tilhørende Bärbel Heidi E. Jakobsen, Østerlyngvej 63B, 4500 Nykøbing Sj.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 26, matr. nr. 1a og 2b Dalbygård, Birket og 7g Birket by, Birket af areal i alt 22,50 ha. hvoraf i alt 8,46 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 18, 1,54 ha. af § 3 og

3,07 ha. er fredsskov til rest 9,43 ha., og i alt 1.223 meter eksisterende sti tilhørende Niels Peter Skov-Larsen, Dalbyvej 7, 4943 Torrig L.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 9,43 + 1.800 \text{ kr.} \times 8,46 + 15 \text{ kr.} \times 1.223 = 33.948 \text{ kr.} + 15.228 \text{ kr.} + 18.345 \text{ kr.} + \text{erstatning for mistet grusgravningsret } 25.000 \text{ kr. i alt } 92.521 \text{ kr. og godtgørelse for sagkyndig bistand } 5.700 \text{ kr. i alt } = 98.221 \text{ kr.}$

Løbenummer 27, matr. nr. 11b Ll. Lindet by, Lindet af areal 0,70 ha. tilhørende Deborah Anne Harrop og Erik Nordahl Hansen, Sildebjergvej 5, 4953 Vesterborg.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 28, matr. nr. 3e smst., 5k Hejringe by, Birket, 10c og 21a Birket by, Birket, del af 5h og 5l Hejringe by, Birket af areal i alt 36,67 ha. hvoraf 0,14 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 til rest 36,53 ha. og 225 eksisterende sti tilhørende Henrik Ingolf Trolle, Søværnerne 1, 4953 Vesterborg.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 36,53 + 15 \text{ kr.} \times 225 = 131.508 \text{ kr.} + 3.375 \text{ kr. i alt } = 134.883 \text{ kr.}$

Løbenummer 29, del af matr. nr. 5f Hejringe by, Birket af areal 0,56 ha. tilhørende Christina Dalsby Møller-Nielsen og Mads Møller-Nielsen, Rosningvej 115, 4953 Vesterborg.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 30, matr. nr. 15a Ravnsby, Birket af areal 1,10 ha. tilhørende Tina Juul Rasmussen og Per Rasmussen, Birket Mose 1, 4943 Torrig L.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 1,10 = 3.960 \text{ kr.}$

Løbenummer 31, matr. nr. 7l, 7d, 7b, 7h Birket by, Birket af areal i alt 4,70 ha. hvoraf 0,02 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 til rest 4,68 ha. + i alt 97 meter eksisterende sti tilhørende Irene Kerstin Hansen, Bandholmvej 140, 4943 Torrig L.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 4,68 + 15 \text{ kr.} \times 97 = 16.848 \text{ kr.} + 1.455 \text{ kr. i alt } = 18.303 \text{ kr.}$

Løbenummer 32, matr. nr. 12b smst. af areal 0,12 ha. tilhørende Peter Eskild Jacobsen og Hanne Holst Jacobsen, Kongshøjparken 19, 3550 Slangerup.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 33, matr. nr. 9b smst. af areal 0,44 ha. + 65 meter eksisterende sti tilhørende Jannick Bill Andersen, Birket Mose 7, 4943 Torrig L.

Mindsteerstatning $3.600 \text{ kr.} + 15 \text{ kr.} \times 65 \text{ i alt } = 4.575 \text{ kr.}$

Løbenummer 34, matr. nr. 8b smst. af areal 0,30 ha. tilhørende Poul Børglum Knudsen, Skolevangen 16, 4652 Hårlev.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 35, matr. nr. 5c, 11n og 10d smst. af areal i alt 0,85 ha. tilhørende Ole Hans Christian Thaysen, Belsager 71, 2670 Greve.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 36, matr. nr. 9c og 12i smst. af areal i alt 1,77 ha. tilhørende Karin Iben Wrede, Åbuen 11, 2690 Karlslunde.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 1,77 = 6.372 \text{ kr.}$

Løbenummer 37, matr. nr. 11z smst. af areal 0,93 ha. tilhørende SMUS ApS, Kristiansmindegaardene 8, 4800 Nykøbing F.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 38, matr. nr. 7c smst. af areal 0.08 ha. tilhørende Jørgen Helge Paltoft, Bandholmvej 144, 4943 Torrig L.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 39, matr. nr. 20a smst. af areal 1,54 ha. tilhørende Jaroslaw Targonski, Tangetvej 27, 4872 Idestrup og Nillie Legaard Møller, Langgade 23 B 1. 4800 Nykøbing F.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 1,54 = 5.554 \text{ kr.}$ med halvdelen 2.777 kr. til hver af ejerne.

Løbenummer 40, matr. nr. 6p Hejringe by, Birket af areal 1,30 ha. + 127 meter eksisterende sti tilhørende Ricky Rasmussen, Brückersvej 46, 4900 Nakskov.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 1,3 + 15 \text{ kr.} \times 127 = 4.680 \text{ kr.} + 1.905 \text{ kr.}$ ialt 6.585 kr.

Løbenummer 41, matr. nr. 5e og 2e smst. af areal i alt 6,52 ha. tilhørende Kurt Clæsøe Jørgensen, Søværnerne 3, 4953 Vesterborg.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 6.52 = 23.472 \text{ kr.}$

Løbenummer 42, matr. nr. 1p smst. af areal 1,19 ha. + 25 meter eksisterende sti tilhørende Skjold Sørensen, Hejringe Huse 23, 4953 Vesterborg.

Erstatning $3.600 \text{ kr.} \times 1,19 + 15 \text{ kr.} \times 25 = 4.284 \text{ kr.} + 375 \text{ kr.}$ i alt = 4.659 kr.

Løbenummer 43, matr. nr. 2d smst. af areal 0,09 ha. tilhørende Kazimierz Skierkowski, Rosningvej 123, 4953 Vesterborg.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 44, del af matr. nr. 5a smst. af areal 1,30 ha. heraf 0,49 omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 til rest 0,81 ha. tilhørende Pia maj Jørgensen, Bandholmvej 155, 4953 Vesterborg.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 45, del af matr. nr. 3a smst. af areal 28,33 ha. heraf 2,54 ha. omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 til rest 25,79 ha. tilhørende Ulla Dalsby Møller, Åvej 3, 4953 Vesterborg.

Erstatning 3.600 kr. x 25,79 = 92.844 kr. og godtgørelse for sagkyndig bistand 12.500 kr.: 3 = 4.167 kr. i alt 97.011 kr.

Løbenummer 46, matr. nr. 6t smst. af areal 0,36 ha. tilhørende Lars Gundal Rasmussen, Lærkevej 9, 4933 Torrig L.

Mindsteerstatning 3.600 kr.

Løbenummer 47, matr. nr. 3b smst. af areal 1,49 ha. heraf 1,49 ha. fredsskov tilhørende Mogens Erhard Frederik K- Frijs, Ullerslevvej 42, 4900 Nakskov.

Ingen erstatning.

Løbenummer 48, del af matr. nr. 4a Hejringe by, Birket af areal 21,53 ha. hvoraf 0,74 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og 10,97 ha. af § 15 t og 0,20 ha. er fredsskov til rest 9,62 ha. tilhørende Leif Erik Knudsen, Åvej 23, 4953.

Erstatning 3.600 kr. x 9,62 = 34.632 kr.

Løbenummer 49, matr. nr. 4b smst. af areal 0,07 ha. tilhørende Ida Birgitte Hillerup, Højbjerg Vang 38, Øverød 2840 Holte, Ellen Charlotte Hillerup, Viggo Rothes Vej 28, 2920 Charlottenlund og Søren Hillerup, Åbrinken 121, 2830 Virum.

Mindsteerstatning 3.600 kr., der fordeles med 1.200 kr. til hver af ejerne.

Da den samlede erstatning i anledning af fredningen overstiger 500.000 kr., skal Natur- og Miljøklagenævnet efterprøve fredningsnævnets afgørelse i sin helhed, uanset om afgørelsen påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 42. Fredningsnævnet vil derfor forelægge denne afgørelse for Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Natur- og Miljøklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV. Klage skal indgives skriftligt til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende klageberettigede, dog højst 4 uger fra den offentlige bekendtgørelse af afgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, jf. § 87.

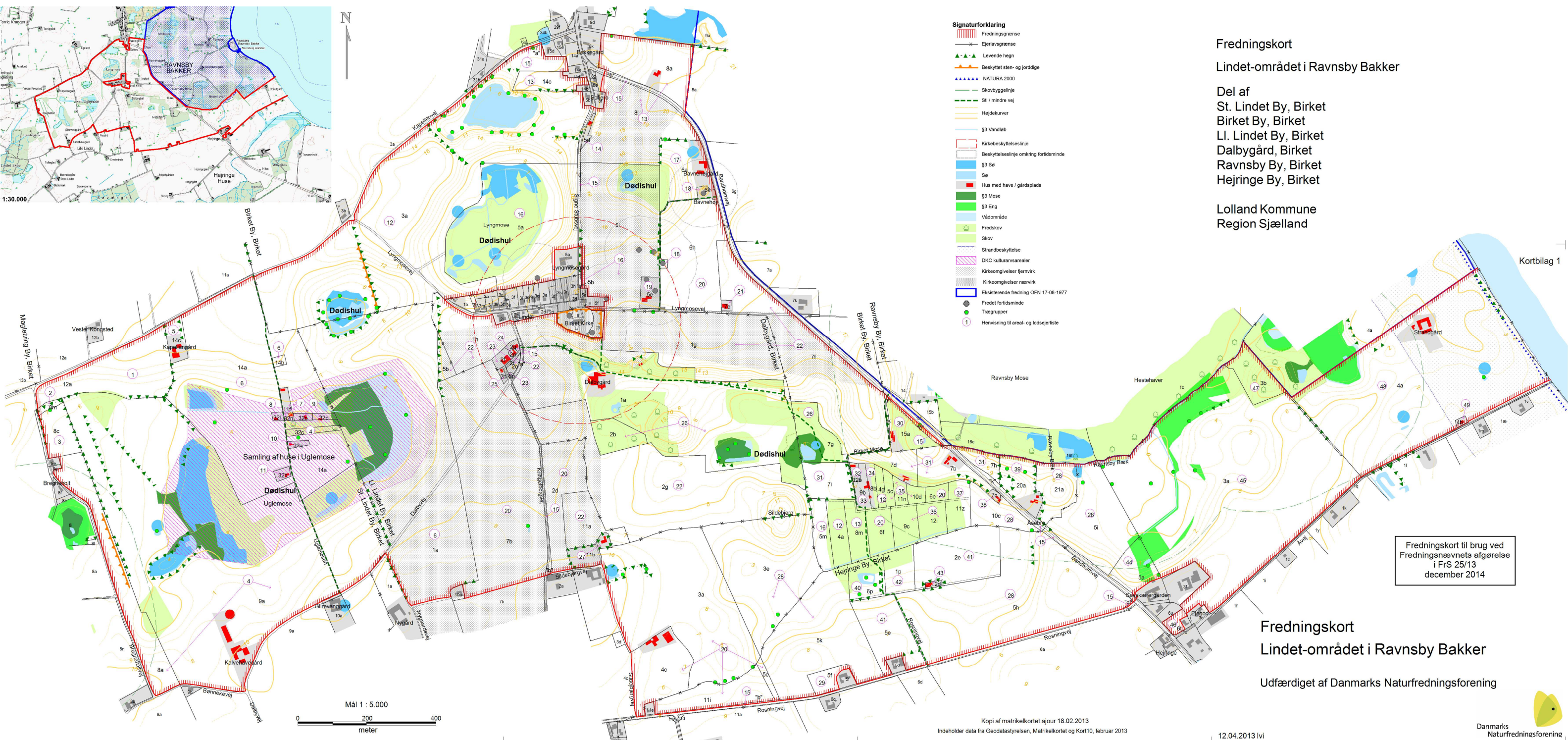
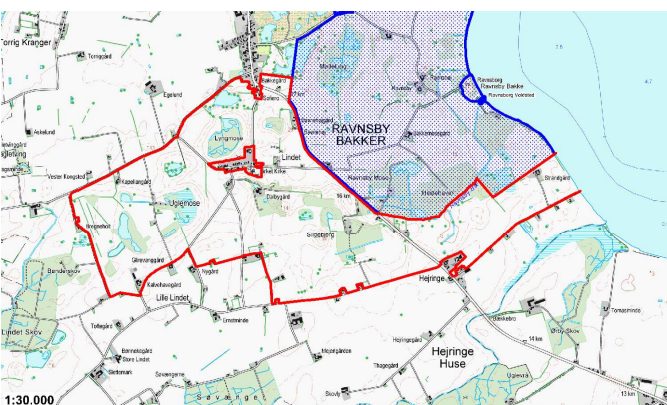
Klageberettiget er ejere og brugere, der anser sig berettiget til større erstatning, samt de myndigheder, der skal udrede en del af erstatningen. Der henvises til Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkm.dk.

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 47, at fredningsnævnets afgørelse om godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand ikke kan påklages.

Heidi Marqweis

Kirsten Linde

Edith Marie Rosenmeier

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.:

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster

v/dommer Anders Martin Jensen
Retten i Næstved
Gardehusarvej 5
4700 Næstved
Tlf.: 99685200
Mail:
sydsjaelland@fredningsnaevn.dk

Den 1. august 2021

FN-SSJ-55-2020 Ansøgning om dispensation til anlæg af to mindre søer på ejendommen Dalbyvej 7, 4943 Torrig L, matr.nr. 1a Dalbygård, Birket.

Skov- og Landskabsingeniørfirma Thyge Andersen har den 9. november 2020 søgt om fredningsnævnets tilladelse til anlæg af to søer hver med et areal på 600 m² på ovennævnte ejendom, der ligger inden for fredningen af Lindet-området i Ravnsby Bakker, jf. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 13. oktober 2016. Fredningsnævnet bemærker for en ordens skyld, at de to ansøgte søer ikke ligger inden for fredningen omkring Birket Kirke.

Formålet med fredningen af Lindet-området er at sikre og forbedre de landskabelige naturmæssige værdier, at sikre de geologiske interesser, kulturarven i området og områdets rekreative værdier, og at medvirke til at sikre Danmarks traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

Efter fredningsbestemmelserne, må der ikke foretages terrænændringer (§ 3, stk. 1). Fredningsnævnet kan dog godkende blandt andet anlæg af mindre søer og terrænændringer i den forbindelse (§ 3, stk. 2).

Det er oplyst i forbindelse med ansøgningen, at formålet med søerne er at skabe mere biodiversitet på ejendommen. De to arealer er lavtliggende og vandmættede tørvejordsarealer, som i de seneste år er groet til med pil og birk. Lolland Kommune har den 28. oktober 2020 meddelt landzonetilladelse til søerne og udtalt, at søerne ikke vil have indvirkning på landskabelige værdier i området, samt at søerne kan have positive indvirkning på biodiversiteten. Den nøjagtige placering af de to ansøgte søere på ejendommen er følgende:

Lolland Kommunes afgørelse af 28. oktober 2020 om landzonetilladelse til de to søer indeholder vilkår om naturlig udformning i forhold til det omgivende landskab, bundens fald og dybde, forbud mod membran og øer og til- og afledning af vand og spredning af afgravet jord og sikring. Det skal endvidere sikres, at de to nye søer ikke påvirker de nærliggende beskyttede søer.

Fredningsnævnet finder, at de to ansøgte søer er i god overensstemmelse med fredningens formål og omfattes af fredningsbestemmelsernes § 3, stk. 2, om mulighed for anlæg af mindre søer med fredningsnævnets godkendelse.

De to ansøgte søer kan ikke antages at medføre nogen forringelse for de interesser, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, når det som oplyst af Fugleværnsfonden opføres uden for fuglenes yngletid.

Fredningsnævnet godkender herefter søerne, jf. fredningsbestemmelsernes § 2.

Da opførelsen af et nyt fugletårn i stedet for et nuværende må anses for hensigtsmæssig og ikke strider mod fredningens formål, meddeler fredningsnævnet dispensation hertil, jf. naturbeskyttelseslovens § 50.

Afgørelsen er truffet af formanden på fredningsnævnets vegne, jf. bekendtgørelse om forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5, uden besigtigelse og møde.

Fredningsnævnet beklager sagsbehandlingstiden.

Med venlig hilsen

Anders Martin Jensen
Formand for Fredningsnævnet for Sydsjælland,
Møn, Lolland og Falster

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkomme af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i parts-høring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster den 1.august 2021.

Anders Martin Jensen
Formand

Udskrift er sendt til:

Miljøstyrelsen
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø
Lokalkomiteen af Danmarks Naturfredningsforening,
Lolland Kommune
Skov- og Landskabsingeniørfirma Thyge Andersen

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster

v/dommer Anders Martin Jensen
Retten i Næstved
Gardehusarvej 5
4700 Næstved
Tlf.: 99685200
Mail:
sydsjaelland@fredningsnaevn.dk

Den 18. december 2023

FN-SSJ 20-2023 Ansøgning om godkendelse til at nedlægge og sløjfe de første 145 meter i begyndelsen af sideløb A i kommunevandløb 57 Ravnsborg på ejendommen Dalbyvej 7, 4943 Torrig L – matr.nr. 1a Dalbygård, Birket og matr.nr. 7g Birket By, Birket.

Lolland Kommune har den 3. maj 2023 videresendt en ansøgning fra ejeren af ejendommen Dalbyvej 7 om fredningsnævnets godkendelse til nedlægning af en del af et kommunalt vandløb (en grøft) på ejendommen Dalbyvej 7.

Ansøgeren og Lolland Kommune har oplyst, at vandløbet afvander et skovområde og til dels mosen på matr.nr. 1a og 7g. Formålet med projektet er at lede vandet, der ellers ville løbe ned i vandløbet, ud over skovbunden og ned i § 3-mosen i skoven på matr.nr. 1a og 7g, for at genoprette den naturlige hydrologi i området. Projektet og den del af vandløbet, der skal fyldes med jord og sten er på et oversigtskort beskrevet således:

Det nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde er Natura 2000-område nr. 173 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nor, Hyllekrog-Rødsand. Udpegningen ligger ca. 1,5 km fra det ansøgte. Lolland Kommune har i forbindelse med ansøgningen vurderet, at det ansøgte projekt ikke kan påvirke Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag af arter og naturtyper negativt, da afstanden er for stor og projektet vil være af naturforbedrende karakter.

Lolland Kommune har vurderet, at nedlæggelsen af vandløbet ikke vil ændre tilstanden af den beskyttede mose i nogen væsentlig grad, og at nedlæggelsen af vandløbet kan udføres uden at forringe dyrs og planterers spredningsmuligheder.

Lolland Kommune har herefter anbefalet det ansøgte under henvisning til, at det vil forbedre den naturlige hydrologi og de naturmæssige værdier i området.

Formålet med fredningen af Lindet-området, jf. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 13. oktober 2016 er at sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende åbent landskab afbrudt af søer, moser, småskove, levende hegn og vejtræer i sammenhæng med de tilstødende fredede områder, at sikre de geologiske interesser og kulturarven i området, og at beskytte og forbedre områdets naturmæssige værdier. Efter fredningsbestemmelsernes § 3, må der ikke foretages terræændringer. Fredningsnævnet kan godkende frilægning af rørlagte vandløb, genskabelse af vådområder ved ophør af dræning mv. samt anlæg af mindre søer. Efter § 8 kan fredningsnævnet meddele dispensation, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse.

Fredningsnævnet finder, at det ansøgte er i god overensstemmelse med fredningens formål, jf. fredningsbestemmelsernes § 8, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nedlæggelsen af vandløbet må efter oplysningerne fra Lolland Kommune antages at forbedre den naturlige og hydrologi i mosen og en mindre del af skoven på matr.nr. 1a og 7g uden at forringe dyrs og planterers spredningsmuligheder. Herefter finder fredningsnævnet, at det ansøgte ikke kan antages at medføre nogen forringelse for de interesser, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og 3.

Fredningsnævnet godkender derfor, at vandløbet nedlægges som anført ovenfor.

Afgørelsen er truffet af formanden på fredningsnævnets vegne, jf. bekendtgørelse om forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5, uden besigtigelse og møde.

Med venlig hilsen

Anders Martin Jensen
Formand for Fredningsnævnet for Sydsjælland,
Møn, Lolland og Falster

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkomme af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Udskrift er sendt til:

Naturstyrelsen
Miljøstyrelsen
Danmarks Naturfredningsforening
Lokalkomiteen af Danmarks Naturfredningsforening
Lolland Kommune